IZHAJA VSAKO SOBOTO ZJUTRAJ, POSAMEZNA STEVILKA LIR 15, DIN 5, ZAOSTALE STEVILKE DVOJNO. CELOLETNA NAROCNINA LIR 700, POLLETNA LIR 360, TRIMESECNA LIR 190. UREDNISTVO IN UPRAVA: TRST, UL. MONTECCHI 6-II — TELEF. 95-919 — DOPISI SE DOSTAVLJAJO UREDNISTVU. NEFRANKIRANA PISMA SE NE SPREJEMAJO, ROKOPISI SE NE VRACAJO. - OGLASI: V SIROKOSTI ENEGA STOLPCA ZA VSAK MIL. L. 30. OGLASI SE PLACAJO VNAPREJ. POSTNINA PLACANA V GOTOVINI, SPED. ABB. POST.

DELO

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Hišne gospodinje, povišanje cen je posledica oboroževanja in vojnih priprav.

Borba za mir in za prepoved atomskega orožja je tudi borba proti verižnikom in špekulantom.

Podpisujte proti atomski bombi!

Obnovljena izdaja leto II. štev 87. TRST SOBOTA, 19. AVGUSTA 1950. Cena 15 lir

Posledice vojnih priprav

Naše hišne gospodinje so s strahom začele opazovati naraščanje cen najnujnejšim življenjskim potrebščinam. Z upravičenostjo gledajo delovni ljudje v tem dejstvu novo prikrajšanje svojim že tako skromnim mezdam in bližajoco nevarnost novih žrtev, ki bi jih mogli prenačati v korist peščici verižnikov in tovarnarjev orožja.

Nihče ne more več skriti delovnim ljudem in prav posebno našim ženam — ki najbolj občutijo naraščanje cen, ker so v najtesnejših stikih s trgom, prodajalnami in trgovci in opažajo, kako jim pojedo mnogo hitreje od prej tedenska plača moža ali sina — da so olje, sladkor, maščobe, itd. podražili. V prvem času tega nenadnega skoka višino so vsa od ameriškega denarja plačana trobila skušala zavajati to dejstvo in so se zaganjala v komuniste, češ, da je vse to propaganda proti «zapadni kulturi».

Toda celo slepci so v kratkem času opazili, da so cene poskocile in da bi bilo neumno vztrajati na tem zavikovanja. Zato pa so začeli govoriti, da so vsega tega krivi komunisti, partizani miru, ces so ustvarili vojno psihozo in tako «prisilili» ljudi k nakupovanju najnujnejših življenjskih potrebščin, kar je «privedlo do njihove podražitve».

Ljudje, ki po prašiče lazijo v ameriškem koritu, so zelo znani kot največji nesramneži tega sveta. To bi je bilo za njih pred eno uro samo, se je že «iz visjih zapadnokulturnih razlogov» spremenilo v nič. Če so včeraj kakor bebci trdili, da resnica ni resnica in da se ljudena živila niso podražila, danes na to že pozabili in trde, da vse to odgovarja resnici, a krivci... so komunisti, ker hočejo.. mir in prepoved atomske bombe.

Kje pa tiči vzrok te podražitve in kdo je vsega tega kriv?

Nekaj dni po barbarskem ameriškem napadu na korejski narod je eden izmed povzročiteljev in agitatorjev tega napada, Foster Dulles javil tisku, da se «ameriški narod mora pripraviti na težke vsakovrstne žrtve». Pred tedni pa je glavni odbor Atlantskega pakta, ki je zasedal v Londonu, prišel do zaključka, da morajo zapadne evropske države nuditi svojo pomoč ameriškemu vojnemu stroju in da bodo zato morale užrtvovati mirnodobno proizvodnjo v prid vojnemu oboroževanju». Takoj nato je francoska vlada odredila več sto milijard frankov za oboroževanje, Italiji je «polkovnik» Pacciardi zahteval 100 milijard, ki so jih potem znižali na 50.

Znano je tudi, da so angleška, francoska in italijanska vlada «poročale», naj delavci nekaj užrtvujejo in naj ne zahtevajo povišanja mezd.

Od kod pa bodo te vlade vzele milijarde, ki jih želijo uporabiti za vojne stroške? Jasno je — in o tem vedajo delovni ljudje večstoletno izkušnjo — da teh stroškov ne bodo plačali kapitalisti, veletovarnarji, monopolisti, ki drže v svojih rokah te kapitalistične države. Jasno je, da te stroške bi morali plačati — po mnenju ameriških vlastodržcev — delovni ljudje: delavci, kmetje, obrtniki, obrtniki, mali in srednji trgovci, mali in srednji industrijci. Zato te vlade oživljajo inflacijo, podpirajo verižnike, ki nakupujejo najnujnejše življenjske potrebščine, ustanavljajo vojno proizvodnjo, ki jih edina lahko reši iz preteče nevarnosti največje gospodarske in politične krize v zgodovini kapitalizma. Zato se pojavlja podražitev in, istočasno pa vlastodržci pretijo s policijo in izvanrednimi zakoni delovnim ljudem, ki po svoji strani postavljajo vprašanje povišanja mezd.

«Vojno in vojne stroške morajo plačati delovni ljudje». To je geslo ameriške vlade in njenih evropskih satelitov. To je geslo ljudi, ki so v zadnji vojni zaslužili 24 milijard dolarjev in ki bi radi zaslužili v novi vojni desetkrat ali stokrat več. To je želja milijarderjev, ki v krizi stiska z vseh strani in ki vidi le edina izhodiščna pot izdelovanje topov, tankov, bombnikov in atomskih bomb, kar jim zagotavlja velikanske dobičke.

Krivci povišanja cen, in kot posledice znižanja mezd, so torej oni, ki hočejo vojno; ki odrejujejo na desetine milijard za vojne stroške, ki zanejo svoje dežele v pogubo, ki zavestno nižajo s tiskanjem novega denarja kupno moč delovnih ljudi in si s tem večajo profite.

Njihovi sokrivci so vsi oni novi vrski bebci ki se po eni strani histrijsko in kokodrilsko jočejo nad povišanjem cen po drugi strani pa zahtevajo «križarsko vojno» proti sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Iz tega zaključujemo, da je vprav borba za mir, proti atomski bombi, proti ameriškim in evropskim ljudem istočasno borba proti inflaciji, proti povišanju cen, proti za neupravičenim žrtvam našega delovnega ljudstva.

Ustaviti roko vojnim hujskačem pomenja ustaviti roko verižnikom, ki hočejo nove krvave zaslužke na stanu trpljenja delovnega ljudstva.

SISKOVIC KAREL - MITKO

POZIV KIM IR SENA IN KOREJSKE LJUDSKE FRONTE

KOREJCI ZAČELI NAPAD NA TAEGU po prebitju sovražnikove fronte

Ljudske sile prešle v napad na Taegu s področja, na katerega so okupatorji odvrgli 1000 ton bomb - "Strateški„ umik Amerikancev s področja pri Chinjuju - Od 25. junija so Amerikanci in sigmanrijevci imelo 25.000 mrtvih - V VS se nadaljuje podla in vojnohujskaška igra predstavnika ZDA

HONG KONG — Zadnje vesti iz Koreje potrjujejo, da so stiri korejske divizije iz področja Waegwana, ki ga je predvčerajšnjim hudo bombardiralo ameriško letalstvo, prešle v splošen napad, potisnile nazaj I. sigmanrijevo divizijo in globoko udrle v položaje, ki jih drži I. ameriška konjeniška divizija. Korejske divizije so že osvobodile mesto Kilgok, ki je oddaljeno 8 kilometrov od začasne kvislinške prestolnice Taegu. Taegu je že pod neposrednim ognjem korejskega topništva. Sigmanrijeva vlada zapušča svojo začasno «prestolnico».

Južneje pa se je na področju korejskega mostišča na vzhodni obali reke Naktong, Cangjoung začela «druga ameriška protiofenziva». V začetku je ameriški general Craig, ki vodi to ofenzivo, prerokoval, da

bodo korejske čete uničene in prisiljene k umiku čez reko. Nato pa so vesti iz tega bojišča potrdile trdovratno obrambo korejskih sil, ki so zaustavile ameriške napadalne sile. Na južni obali Koreje so se ameriške okupacijske sile po porazu, ki ga je doživela «I. ameriška ofenziva», umaknile iz področja Chinju, tako da je sedaj neposredno ogroženo mesto Masan, ki leži 107 kilometrov zahodno od Fusana.

Osrednji odbor korejske ljudske fronte je izdal poziv, ki naj ga podpišejo vsi Korejci. Poziv zahteva od OZN, naj prisili k umiku okupacijske čete, in proces proti Sigman Riju in drugim zločincem, ki so povzročili vojno na Koreji.

Ob peti obletnici osvoboditve Koreje izpod japonske okupacije je predsednik Ljudske republike Koreje, Kim Ir Sen naslovil dnevni red borcem kopnih, pomorskih in letalskih sil ter junaškim partizanom v zaledju okupatorja. V svojem dnevnem redu Kim Ir Sen poziva vse borce, naj podvojijo svoje junaške napore za popolno očiščenje korejske zemlje in za končno zmago nad razbojniškim ameriškim okupatorjem.

Prvič po 25. juniju je ta dnevni red sporočil tudi izgube, ki jih je od tega dne utrpela vojska ameriških okupatorjev in njihovih kvislinških pomagačev. Do 15. avgusta je bilo ubitih 29.215 ameriških ter sigmanrijevih vojakov ter oficirjev. Preko 40 tisoč je bilo ranjenih ali ujetih.

Ob tej priliki je predsednik Ljudske republike Kitajske, tov. Mao Ce Dun poslal Kim Ir Senu pozdravno brzojavko, v kateri pravi med drugim da «kitajsko ljudstvo spremlja s simpatijo pravično borbo korejskega ljudstva proti imperialističnemu napadu ZDA».

Vedno srditejši postajajo boji na fronti reke Naktong, kjer skušajo ameriški okupatorji organizirati zadnji odpor napredujočim ljudskim divizijam. Zavedajo se, da je reka Naktong zadnje upanje pred končnim polomom.

Zaradi tega je ameriški glavni stan odločil množično bombardiranje ozkega pasu ozemlja pri Waegwanu, kjer je najmočnejše mostišče ljudskih sil preko reke Naktong. Mnogo so se trumanski listi razpisali o tem napadu, a učinki niso bili tehtni, čeprav so v dveh urah odvrgli skoro 1000 ton bomb. Nekaj ur za tem množičnim zračnim napadom so tri ljudske divizije prešle v napad in sedaj spravljajo v zelo težaven položaj sigmanrijeve čete. Cilj treh ljudskih divizij je Taegu, ki je neposredno ogrožen.

* * *

Na seji Varnostnega sveta je ameriška «večina» odbila predlog SZ, ki je predlagala, naj bi se poklicala pred Varnostni svet delegata Severne in Južne Koreje. Indija ni hotela seznaniti VS s svojim predlogom, ki je tudi zahteval zaslišanje predstavnikov obeh con Koreje. Sovjetski delegat, Malik je predlagal, naj bi se večkrat člani VS sestali «privatno» pred uradno sejo.

Strahovit potres v Indiji in Tibetu

KALKUTA — Po vsej Indiji je bil v torek hud potres, ki je trajal devet ur in pol. Središče potresa je bilo v vzhodnem Tibetu. Ta potres, ki je eden najhujših v zgodovini človeštva, je povzročil mnogo človeških žrtev in ogromno škodo. Doslej pa še ni bilo mogoče točneje ugotoviti vseh strašnih posledic.

Obiskali smo koroške brate ki se v bratstvu z Avstrijci bore za mir

Sijajna proslava naprednega tiska v Celovcu - Kulturna skupina iz Trsta je žela splošno priznanje in ljubezen demokratičnih Koroščev Podle mahinacije titovskih fašističnih agentov proti koroškim Slovencem

Proslava naprednega koroškega tiska, ki je bila v nedeljo v Celovcu, pomenja važen mejnik v razvoju koroškega demokratičnega gibanja. Pokazala je, da se koroško delovno ljudstvo kljub vsemu pritisku angleške okupacijske in klerikalne oblasti vedno bolj združuje v enoten in močen pokret, ki mu je — kakor pri nas v Trstu — bratstvo med Slovenci in Avstrijci glavno orožje v njihovi vztrajni borbi za demokracijo, neodvisnost in mir.

Tudi na Koroškem so dobili angloameriški okupatorji najboljše svoje pamočnike v tamošnjih titofašistih, ki se kot pri nas ne sramujejo niti najpodlejših sredstev, da bi zasejali narodnostno mržnjo med Slovenci in Avstrijci ter razbili demokratičen pokret. Tako izdajajo poleg slovenskih titofašističnih časopisov tudi časopis v nemščini, ki ga moremo zaradi njegovega strupenega nemškega nacionalizma primerjati le še velenemškim listom novih nacistov kot so Maier-Kaibitsch in drugi.

Naravno je, da jih je vest o prihodu večje slovenske kulturne skupine iz Trsta zadela kot živ ogenj; saj so doslej i titofašisti in njihovi novi zavezniki — belogardisti po miti volji varali koroške Slovence, češ da so v Trstu edini ali vsaj glavni predstavniki Slovencev titofašisti odn. Agnelettovi dolarski zavezniki. Ker so se zavedali, da jih bo obisk nad 60-članskega zbora iz Boljunca in drugih kulturnih skupin postavil pred vsemi koroškimi Slovenci na laž, so skušali z vsemi sredstvi odvrniti vsaj Slovence od velike demokratične manifestacije. Titofašisti so v ta namen razrosili vest, da iz Trsta ne pridejo Slovenci s svojo, med koroškimi Slovenci tako priljubljeno narodno pesmijo, temveč le skupina Italijanov.

Delegacija tržaških Slovencev predaja tržaško zastavo predstavnikom koroškega naprednega tiska.

Da jim pa slovenski Koroščі več ne verjamejo, je bila dokaz njihovo izredno velika udeležba na prazniku naprednega tiska in pa velikansko navdušenje nad slovenskimi govori in programom ter v osebnih stikih s Tržačani.

Ob pol enajstih je izpred glavne postaje krenil skozi glavne celovške ulice sprevod, v katerem je bilo več tisoč koroških demokratov. Na čelu je korakala mladina in pionirji, za njimi so plapolale v lahnem vetru rdeče zastave KP in drugih demokratičnih organizacij. Takoj za zastavami so korakali skupno z voditelji koroških demokratov tudi predstavniki napednih ločane še posebno privlačna skupina tržaških in istrskih narodnih noš. Za njimi je korakal zbor iz Boljunca, nato pa vse napredne koroške organizacije z napisi proti vojni in vojnim tržaških Slovencev. Sledila je za Cehujskačem — anglo-ameriškim imperialistom, titofašistom in drugim Trumanovim podrepnikom.

Povorka je bila deležna velike pozornosti vsega celovškega prebivalstva; ne le delovno ljudstvo, ki je navdušeno pozdravljajo mimohod, temveč tudi meščanstvo je s pločnikov in oken z velikim zanimanjem sledilo eni največjih manifestacij v zadnjih letih. Posebno prisrčnih pozdravov s strani občinstva so bile deležne narodne noše in pevski zbor, ki je zapel več pesmi. Tudi titofašisti so poslali svoje ogleduhe na cesto, da bi mogli kasneje svojim vedno redkejšim pristašem tvesti o «Italijanih», ki so prišli iz Trsta. Kot nalašč pa so Boljunčani zapeli svojo krepko «Na jurišl» prav v trenutku, ko so korakali mimo skupinice poparjenih titovskih agentov, ki so osramočeni povesili glave.

Tisoči ljudi iz sprevoda in za njimi še številno občinstvo so napolnili ogromen vrt Goesser-Braeue na Beljaški cesti, kjer se je začelo veliko zbo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Izvajajo se sklepi konferenc atlantskih držav za oborožitev in pripravo napadalne vojne

Uničenje mirovnega gibanja je program hlapčevskih vlad zahodne Evrope

Jules Moch pripravlja provokacije proti demokratom s ponarejenimi listinami, De Gaulle pa snuje nemire in pokolje, da bi uvedel fašistično diktaturo - Podaljšanje vojaške službe v Angliji in Franciji - Paveličev prijatelj škof Stepinac uživa Titovo naklonjenost - Zagonetna smrt srbskega patriarha Gavrila Dožiča - Vojni pakt Beograd - Atene?

Ameriški imperialisti danes ne skušajo niti več zakrivati vojnih priprav, ki jih s pospešenim tempom izvajajo ne le v Ameriki, temveč tudi v vseh podložnih državah ostalih kontinentov, zlasti še v Evropi.

Atomsko orožje jim je postalo glavno propagandno sredstvo, ki ga uporabljajo kot moralen pritisk na svoje zaveznike, kateri nimajo preveč volje, da bi žrtvovali svoje ljudi in finančna srestva za izključne koristi bančnikov in monopolistov Wall-Streeta. Te dni je vlada izdala brošuro, v kateri opisuje vpliv atomskih orožij in možnost njihove uporabe v bodoči vojni. Iz nje je razvidno, da Američani ne mislijo samo metati na evropska mesta atomskih bomb vseh jakosti, temveč da mislijo uporabiti tudi radioaktivne snovi in druga sredstva, s katerimi bi bilo mogoče uničiti vsakršno življenje.

Istočasno je prvi Trumanov zaveznik v Evropi in stari vojni hujskač Churchill zahteval v svojem govoru, ki ga je imel na zasedanju Evropskega sveta v Strassburgu, takojšnjo ustanovitev evropske armade — seveda pod ameriško komando. Nadalje je zahteval takojšnjo oborožitev vseh evropskih držav po enotnem načrtu, ustanovitev, odn. ojačenje nemškega vojnega stroja, prihod ameriških čet v marshallizirane evropske države ter graditev novih baz za ameriške bombnike, ki bodo metali atomske bombe na SZ. Vse navzoče zastopnike reakcionarnih vlad je rotil, da se je treba združiti preko vseh nesporazumov ter se oborožiti, ker «Sovjetska zveza postaja iz dneva v dan močnejša». Medtem pa angleška vlada pripravlja zakon o podaljšanju obvezne vojaške službe od 18 na 24 mesecev. Ker bi zaradi tega padlo število potrebne delovne sile v industriji, zlasti za vojno, ima laburistična vlada namen, uvesti obvezno delovno službo.

Tudi francoska vlada namerava pod pritiskom Trumanovih vojnih načrtov podaljšati obvezno vojaško službo od enega leta na poldrugo ali pa celo na dve leti. Prvi del vojnih priprav vsebuje poleg tega tudi vedno nove stroške za oborožitev in gradnjo vojaških objektov. Drugi del pa je obsežen v velikem programu provokacij proti demokratičnemu gibanju, zlasti proti KP, partizanom miru in sindikatom, katere nameravajo spraviti izven zakona.

Načrt teh provokacij je napravil sedanji vojni minister Jules Moch. Proti demokratičnim organizacijam in njihovim voditeljem namerava ta provokator — kot je objavila v posebnem dokumentu KP Francije — pripraviti ponarejene dokumente, priče in drug material, na podlagi katerih namerava vlada postaviti izven zakona vse napredno gibanje, njegove glavne voditelje pa postaviti pred sodišče na podlagi lažnih ovadb. Istočasno pa pripravlja tudi vodja francoskih fašistov De Gaulle s svoje strani nemire po vsej državi, pogrome proti Židom, umore političnih osebnosti ter druge zločine v cilju, da bi uvedel v Franciji fašistično diktaturo.

Tudi v drugih atlantskih državah pripravljajo agenti ameriških vojnih hujskačev podobne načrte. Tako so v Bruslju neznani provokatorji že vrgli na sedež K.P. Belgije bombo, ki je napravila veliko škodo. Dan prej pa je neki monarhist vrgel dimno bombo med poslance v parlamentu.

Isto politiko izvajajo angloameriški imperialisti tudi v Nemčiji. Visoka zavezniška komisija je prepovedala doslej že 10 komunističnih časopisov v Zahodni Nemčiji. Na vse načine pa na drugi strani podpira obnovo nacizma. Ta teden so izpustili zopet osem velikih nacističnih vojnih zločincev, ki so bili obsojeni in zaprti v zaporih v Landsbergu. Med njimi je Goebbelsova desna roka Otto Dietrich, znani ideolog rasizma Richard Darré, bivši ravnatelj jeklenega trusta Flick, bivši nacistični vojaški sodnik R. Lehmann ter drugi vplivni Hitlerjevi sodelavci. Bivšemu komandantu nacistične oklopne divizije grofu von Schwerinu pa je bila celo poverjena naloga, da napravi načrte za ponovno oborožitev Zahodne Nemčije.

Tudi na bližnji Vzhod nameravajo poslati ZDA v kratkem 150 oficirjev pod pretvezo, da bodo nadzirali proizvodnjo nafte, v resnici pa, da pripravijo vse potrebno za nameravani vojni spopad.

Tudi na svojega miljenčka Tita ni pozabil Truman pri svojih vojnih načrtih. Iz njegovih izjav v zadnjem času se da jasno razbrati, da smatra Jugoslavijo že vključeno v ameriške vojne načrte ter ji zato zagotavlja vso zaščito v primeru «napada», ne da vnaprej prosi zanjo. V zvezi s temi vojnimi pripravami in s posojilom ki ga prosi Tito, so tudi nedavni razgovori Tita in Kardelja z raznimi uradnimi predstavniki ZDA in Anglije na Bledu. Obisk angleškega namestnika zunanjega ministra Davisa v Atenah tolmačijo veliki evropski časopisi kot pripravo za sklenitev vojaške pogodbe med monarhofašistično Grčijo in titofašisti.

Vsa Titova uslužnost imperialističnim in reakcionarnim krogom zahoda se vidi iz njegovega ravnanja do kolaboracionista in Pavelićevega prijatelja dr. Stepinca, zagrebškega nadškofa, ki je bil pred štirimi leti obsojen na 16 let prisilnega dela. Namesto dela pa mu nudi Tito brezskrben oddih na letoviškem otoku Hvaru, na katerem se giblje brez nadzorstva. Čeprav je imel nešteto prilik, ni hotel pobegniti. Mnogo manj simpatij pa je užival pri fašističnem glavarju pravkar umrli patriarh srbske pravoslavne cerkve Gavrilo Dožič, ki se je odločno uprl prigovarjanju angleškega ambasadorja v Beogradu Peakea, da bi napravil razkol z rusko pravoslavno cerkvijo. Ta njegova odklonitev in odpor proti titofašizmu še bolj potrjujeta v Jugoslaviji splošno razširjeni sum, da so patriarha umorili Titovi ali imperialistični agenti.

ATENE — Zaradi splošnega odpora s strani prebivalstva je pet liberalnih ministrov z Venizelosom vred podalo ostavko. Predsednik Plastiras je zato dal demisijo vse vlade.

SURABAJA — Po vsej Indoneziji so hude borbe med holandskimi kolonialnimi četami in domačo vojsko. Posebno silovite bitke so na otoku Celebesu pri Makassarju.

77.843 PODPISOV V TRSTU in skoro 300 milijonov v svetu

Besnenje Scelbe in drugih policijskih ministrov zaradi uspeha mirovne akcije - Nadaljnjih 300 ubežnikov in 254 političnih preganjancev podpisalo v Trstu štokholmsko resolucijo

Po vsem svetu se razširja velika akcija proti atomski bombi. Vojni hujskači skušajo na vse načine preprečiti nabiranje podpisov in stopnjujejo svoje policijske in propagandne ukrepe proti partizanom miru. Prav te dni je Svetovni odbor partizanov miru objavil vest, da so partizani miru nabrali preko 275 milijonov podpisov proti atomski bombi. Zato kričijo na vse pretege policijski ministri in grozijo s fašističnimi zakoni. Policijski minister Italije, zloglasni Scelba, je v svojem govoru na dan Velikega Smarna dejal, da je treba preprečiti «nevarnost nevtralizacije atomske bombe, ker je edino orožje, ki daje premoč zahodu». V isti vrsti histeričnih psov so tudi titovski prenapeteži, ki vodijo razbesnelo kampanjo proti štockholmskemu pozivu in ga skušajo očrniti pred ljudstvom.

V sklopu velikanskih uspehov v svetu so izrednega pomena uspehi v nabiranju podpisov v Trstu.

Tržaški odbor partizanov miru je sporočil, da je bilo do sedaj nabranih na področju A našega ozemlja 77.843 podpisov in da se nabiranje nadaljuje v ozračju velikega navdušenja. Pričakovati je na tem polju še znatnejših uspehov. Istočasno je tržaški odbor partizanov miru sporočil, da je bilo do sedaj ustanovljenik 71 odborov partizanov miru, ki intenzivno deluje jo na polju propagande in konkretnih akcij proti nevarnosti nove vojne.

Poleg tega je zelo važna vest, da je že preko 300 ubežnikov iz Jugoslavije podpisalo štockholmsko resolucijo. Tudi 254 bivših političnih preganjancev je odobrilo poziv proti atomski bombi. Kot uspeh posameznikov je velikanskega pomena število podpisov, ki jih je nabrala tov. Loretta Sapienza, ki je že prokoračila 3100 nabranih podpisov.

Vsekakor je obvestilo Tržaškega odbora partizanov miru o doseženih 77.000 podpisov zelo važno. Že iz stolpcev trumanskih listov v italijanskem in slovenskem jeziku opazimo, kako so vojni hujskači besni, da je miroljubni pokret v Trstu tako silen. Poudariti je treba, da bi bil moral biti Trst v načrtih anglo-ameriških okupatorjev strateško oporišče, kjer ne bi smelo biti oporišče. In prav zaradi tega je svetovnega pomena ta naš uspeh, ki dovolj jasno dopoveduje trumanskim vojnim hujskačem in njihovim histeričnim hlapcem, prav posebno pa titofašistom, da je v Trstu dovolj sil, ki bodo preprečile vsako vojno avanturo ki bi po njihovih načrtih morala izbruhniti v našem mestu.

Narodni heroj SZ Cvetajev umrl

MOSKVA — V mestu Frunze je umrl heroj SZ generalni polkovnik Vjačeslav Cvetajev. Za svojo zvesto službo v Rdeči armadi od Oktobrske revolucije dalje je bil neštetokrat odlikovan z najvišjimi redi.

RIM — Vojaško sodišče v Rimu je v četrtek ukazalo, naj se izpusti na svobodo vojnega zločinca Grazianija.

"Trojka v Trumanovem in atomskem imenu„

Wallace, Rogge in Tito

Nedavno od tega je ameriška progresivna stranka izključila iz svoje srede bivšega podpredsednika ZDA, Wallacea, ker je v pogledu vojne na Koreji zastopal stališče ameriških vojnih hujskačev. Wallace je na stališču, da je korejski narod «napadalec» in da imajo ameriške edinice «vso pravico» nastopati na korejskem ozemlju, češ, da branijo «svobodo in neodvisnost ter ugled Organizacije združenih narodov».

Na ta način se je Wallace postavil na stališče razbojnikov, ki morijo korejsko ljudstvo in njegove najboljše sinove in se nesramno vmešujejo v notranje zadeve naroda, ki si želi svobodo in neodvisnost. S tem je tudi odobril in podprl ameriške imperialiste, ki so napravili iz OZN krinko, ki naj bi jim služila za razširitev oboroženega spopada.

Wallace je bil torej zakrinkan agent imperializma v vrstah ameriških demokratov. Svetovni miroljubni pokret je z zadoščenjem zvedel, da so ga ameriški demokrati razkrinkali in zapodili iz svojih vrst.

Wallace je bil tudi eden izmed onih, ki je s svojo «besedo» skušal podpreti Titov ugled v svetu, s tem da se je «zgrozil» nad «nepravičnostjo» resolucije I. U.

Toda «Primorski dnevnik» se nič ne sramuje še nadalje objavljati hvalnice titofašističnemu režimu s strani teh razkrinkanih agentov Trumana in vojnih hujskačev. 17. avgusta je na zelo vidnem mestu objavil nekatere izjave podpredsednika ameriške progresivne stranke, Johna Roggea, ki je nedavno bil v Jugoslaviji in je tokrat že stotič povedal, kako «lepo gradijo tam socializem in kakšna junaška država je Jugoslavija postala pod modrim vodstvom Tita».

A takoj spodaj — to je pa višek nesramnosti tržaških titlerfašistov — so natisnili nadaljne izjave tega Roggea, intimnega prijatelja iz ameriške progresivne stranke zaradi vojnohujskaštva izključenega Wallacea. Rogge je povedal, da še ni izstopil iz progresivne stranke, ker «hoče delati nato, da bi se posrečilo izbojevati v stranki zmago našega mnenja», t. j. Wallaceovega mnenja, ki — kot pravi Rogge — «je imel različne poglede na zunanjo politiko, posebno kar se tiče Koreje».

Iz tega moremo povleči zanimive zaključke. Wallace zastopa stališče Trumana glede Koreje, istočasno pa poje hvalnice Titu in njegovi tolpi. Rogge je intimni pripatelj Wallacea, zastopa njegovo stališče glede Koreje, je bil v Jugoslaviji (kjer ga je Tito sprejel), poje hvalnice Titu in njegovi «pravilni» politiki in se zaganja proti svoji stranki, ker se noče prodati imperialistom.

Taki so torej ljudje, ki jih titofašistična propaganda uporablja, da bi z njihovimi izjavami skušala slepiti ljudi s «pravovernim socializmom v Jugoslaviji». Saj drugih ljudi titofašisti ne morejo najti. Samo vojni hujskači in agenti imperializma Wallaceovega in Roggeovega kova si upajo braniti titovski fašistični režim. Samo renegati titovskega kova si upajo uporabljati za svojo propagando ljudi, ki se strinjajo z razbojniškimi zračnimi napadi na korejsko ljudstvo, s pokolji nacističnega tipa ter z mislijo o novem svetovnem klanju.

KADAR PRIDE SILA DO VRHUNCA

Ogromna množica predrla ovire ter preplavila Gorico

Likvidacija ostankov socializma v coni B

Na podlagi jugoslovansko - italijanskega dogovora, ki dovoljuje razgovore v ozkem obmejnem pasu ljudem z obeh strani meje, so enega po enem jugoslovanski obmejni miličniki v nedeljo spuščali skozi ozko odprtino v bodičasti ograji pri Rdeči hiši ljudi, ki so v tisočih prišli, da bi videli svojce, si nakupili najpotrebnejših stvari, ali pa tudi, da bi zapustili titovski «raj do težko pričakovanega konca fašistične diktature. Ker je šla kontrola vse prepočasi in bi v tem «udarniškem» tempu ne prišli na vrsto niti v enem tednu, je ogromna množica Vipavcev, Tolmincev in ljudi tudi iz najoddaljenejših obmejnih stražnikov ter jih v ogromni reki odnesla seboj proti Gorici.

Veletok ljudi se je razlil po goriških ulicah ter preplavil trgovine, lekarne, gostilne in druge lokale. Mnogo pa jih je šlo naravnost k sorodnikom in znancem na domove. V kratkem času so pokupili po prodajalnah skoro vse zaloge metel, glavnikov, igrač in zlasti zdravil ter drugih predmetov, ki jih v Jugoslaviji tudi za drag denar n dobiš. Kupovali pa so tudi riž, testenine, kvas, sladkor, olje in drug živež, ki jim ga primanjkuje doma. Večinoma so plačevali v dinarjih, ki so jih dajali za enako število lir, deloma pa v blagu, zlasti jajcih, maslu, siru in drugih predmetih, ki so jih odtegnili prisilni oddaji. Na zahtevo jugoslovanskih oblasti so italijanski stražniki začeli loviti po mestu razkropljene ljudi ter jih pošiljati preko meje. Šele pozno popoldne se je večina obiskovalcev vrnila preko meje, mnogo pa jih je ostalo v Gorici in se noče vrniti; vendar doslej še ni mogoče ugotoviti vsaj približno njihovega števila.

* * *

V coni B je življenje iz dneva v dan hujše. Letina je vrgla manj kot lani, ker kmetje zaradi visoke prisilne oddaje nočejo obdelovati več kot za svojo potrebo. Namesto po zakonu določenih 2 kvintalov žita so hoteli pustiti pridelovalcem v Materadi, Brtonigli in drugih krajih le po 1 kvintal na osebo. Dočim so se v Materadi uprli in tudi uspeli, so v ostalih vaseh odnesli vse žito razen po 100 kg na vsakega člana družine.

Sedaj že izgleda, da hočejo titofašisti ukiniti kmečke obdelovalne zadruge ker prikazati ljudem, da je socialistična kolektivizacija nemogoča. V Grožnjanu ne silijo kmetov več v zadrugo in jim celo pravijo, da smejo izstopiti; seveda ne vedo pod kakšnimi pogoji. V istem kraju tudi jščečo ljudi, ki bi hoteli prevzeti na lasten račun bar, gostilno in druge obrate. Nov dokaz o titovski «socializaciji».

Policija vdrla v tržiško oljarno

TRZIC — Včeraj zjutraj je policija izvršila težko provokacijo proti junaškim delavcem Oljarne v Tržiču, ki že toliko mesecev brani svojo pravico do dela. Tovarno so že dalj časa zasedli delavci, ki so jo vzorno upravljali. Včeraj zjutraj pa je ob 6.30 prišlo 10 jeepov zloglasne «Celere», 4 kamionov karabinirjev in veliko število policistov v civilu, ki so z brzostrelkami in samokresi v rokah udrli v tovarno in pod grožnjo orožja prisilili delavce na izpraznitev tovarne. Zaradi tega necuvenega dogodka vlada v Tržiču in vsej pokrajini veliko ogorčenje delavstva in prebivalstva.

Titovci nadaljujejo s preganjanjem borcev NOB, katere niso uspeli likvidirati za časa vojne

1000 DIN. ZNAŠA POVPREČNA mesečna invalidnina v Jugoslaviji

Invalidska organizacija v rokah fašistov in špijonov pretekle vojne «Spremenjen in dopolnjen zakon», ki predvideva invalidnino tudi ustašem, ljotičevcem, itd. - Neredno izplačevanje invalidnin - Invalidski domovi so živa slika bede in lakote - Pljučna bolezen je množičen pojav med invalidi

V vojni proti fašističnim okupatorjem in njihovim hlapcem so narodi Jugoslavije dali milijonske žrtve. Na desetine tisočev ljudi je v času vojne postalo nesposobno za normalno življenje. Število invalidov v Jugoslaviji je nad 350.000. Jugoslovansko ljudstvo ni štedilo življenj in lastne krvi, ker je vedelo, da je borba, ki jo vodijo, ne samo borba za odstranitev okupatorja, temveč da je to obenem borba za boljše življenje, za socializem.

Toda invalidi so se takoj prepričali, da so bili podlo prevarani.

Da bi ironija napram invalidom bila še večja, je Titova fašistična tolpa meseca februarja t. l. izdala «spremenjen in dopolnjen zakon» o vojnih invalidih, ki je poln demagoških fraz, položaj invalidov pa se v nobenem primeru ni izboljšal.

Titova fašistična tolpa prepušča invalide na milost in nemilost. Njih invalidnine so prava miloščina, ki dosega polovico vsote predvidene v prejšnjih zakonih.

Glavno bistvo «sprememb» je v tem, da je omogočeno izplačevanje invalidnin tudi invalidom — vojakom kvislinških vojsk (ustašem, ljotičevcem itd.).

Splošen položaj invalidov v Jugoslaviji je bil zelo težek, a po uvedbi novega zakona je postal še težji. Povprečna invalidnina za samostojne invalide ter invalide z družino znaša okrog 1.000 din. V sedanjih prilikah, ko so cene v Jugoslaviji prekomerno narastle, je ta vsota docela nezadostna.

Zorka Perič iz gnjilanske občine, vdova padlega borca s štirimi mladoletnimi otroci, da preživi svojo družino je poslala svojega najstarejšega dvanajstletnega sina proti plačilu 150 kg koruze za celo leto na delo k nekemu kulaku v Jablanico. Mnogo je še takih primerov.

Prošnje invalidov se rešujejo na birokratski način. Vsaka prošnja se zavlačuje po več mesecev in celo tudi leta. Tako je n. pr. v Vojvodini leta 1948 izplačevanje invalidnin bilo ustavljeno za nekaj mesecev. V Dalmaciji leta 1949 nad 60 odst. invalidov sploh ni prejemalo invalidnine. Slični primeri so v Bosni in Hercegovini. Isto se dogaja tudi v drugih pokrajinah.

Posebno žalostno sliko nudijo invalidski domovi. Dočim titovska buržoazija živi v največjem razkošju, invalidi v domovih životarijo v največji bedi, lakoti, brez obleke in obutve. Invalidski domovi, kjer životarijo sestradani in slabo oblečeni invalidi so prava slika zavetišča nepreskrbljenih.

Dočim trosijo titovci za oboroževanje, vzdrževanje vojske in ogromnega policijskega aparata ogromne vsote denarja, invalidski domovi nimajo niti najnujnejših in najpotrebnejših stvari. V domovih ni pokrival, rjuh; prostori so umazani itd. V invalidskem domu v Novem Sadu se invalidi pokrivajo s preprogami mesto z odejami.

Zdravstveno stanje po domovih je obupno. Zdravniška oskrba sploh ne obstaja. Pljučna obolenja so masovni pojavi po vseh domovih. Oboleli na pljučih spijo skupno z zdravimi, kar povzroča širjenje tuberkuloze. V invalidskem domu v Beogradu so invalidi umirali kar v domu, ker jih niso hoteli sprejeti v bolnišnice.

Kot ostale tako imenovane organizacije v Jugoslaviji je tudi invalidska organizacija v rokah najbolj zagrizenih titovcev, fašistov in špijonov. Invalidska organizacija v Jugoslaviji je orožje v rokah špijonske titofašistične tolpe za uvajanje njene protiljudske politike. Tekom 1948. in 1949. leta, je bila širom cele Jugoslavije organizirana cela vrsta kongresov, zborovanj, in konferenc. Zaman so bile želje titovcev, da bi invalidi na teh konferencah diskutirali o titovskem «socializmu», o «delavskih zadrugah» itd. Invalidi so v glavnem molčali ali pa postavljali kot glavno vprašanje svoje težko materialno stanje. Ko je na II. kongresu invalidov Jugoslavije, meseca novembra leta 1948 mati nekega padlega heroja iz Bosne hotela povedati, da so jo poslali invalidi njenega okraja naj bi iznesla kongresu njih bedni položaj, ji je Boža Pavlović, sekretar centralnega odbora RVIJ na grob način odvzel besedo.

V vodstvu invalidske organizacije se nahajajo največji sovražniki jugoslovanskih narodov. General Miloje Milojević, predsednik Centralnega odbora RVIJ, je že v juliju leta 1948 na raznih konferencah govoril proti CK VKP(b) in tovarišu Stalinu.

Podpredsednik organizacije je Veljko Vlahovič, eden izmed Djilasovih in Pijadovih pomočnikov, znan sovražnik Sovjetske zveze. Generalni sekretar organizacije je Božo Pavlović, zakleti sovražnik in klevetnik SZ; bivši ustaš Milenko Brnbota je član Centralnega odbora in sekretar Glavnega odbora za Srbijo. Član Centralnega odbora je Nikola Stanojević, general bivše jugoslovanske vojske, osebni prijatelj znanega sodelavca z okupatorjem Božidara Nedića nekdanjega predsednika invalidskega združenja, brat kvislinga Milana Nedića.

Kljub strašnemu terorju se invalidi skupno z ostalimi rodoljubi Jugoslavije borijo za uničenje klike Tita-Rankovića. Po objavi resolucije IU so se invalidi odkrito izražali proti politiki Titove klike. V partijski organizaciji Glavnega odbora invalidov za Srbijo, se je nad polovico članov partilje izrazilo za resolucijo.

Na tisoče invalidov, ki so ostali zvesti Sovjetski zvezi, tovarišu Stalinu in veliki ideji proletarskega internacionalizma, ječi v titovskih zaporih. Iz organizacije je bil izključen tovariš Andrija Hebrang, podpredsednik Centralnega odbora RVIJ, član Politbiroja CK KPJ, a na njegovo mesto so prišli generali bivše jugoslovanske vojske, sodelavci okupatorja in špijoni. Aretiran je tov. Nikica Renovčević, prvoborec in organizator vstaje v šabačko-valjevskem okraju, predsednik Glavnega odbora invalidov za Srbijo. Na njegovo mesto je postavljen za predsednika Draža Marković, minister vlade Srbije, znan pijanec, kateri ni bil v nobeni borbi, temveč se je slučajno ranil z orožjem.

Tovarišica Miljuša Jovanović, sestra heroja osvobodilne borbe Arse Jovanovića, prvoborka in članica Centralnega odbora invalidov Jugoslavije, je bila odpuščena iz službe in nato aretirana.

Danes je naloga vseh invalidov Jugoslavije, da se z ostalimi delavci Jugoslavije, ter pod vodstvom delavskega razreda in prave Komunistične partije aktivno vključijo v osvobodilno borbo, gi postaja iz dneva v dan širša in bolj organizirana ter, da na ta način, kot v preteklosti, dajo svoj doprinos v borbi za svobodo in srečnejšo bodočnost vseh jugoslovanskih narodov.

Sovjetska mladina na čelu borbe za mir

Na tisoče in tisoče sovjetskih mladincev z največjo pozrtvovalnostjo pomaga Odboru ZSSR za obrambo miru v kampanji za podpisovanje stockholmske resolucije Mladina dežele socializma, zvesta naceiom internacionalizma, je vedno v prvih vrstah z ostalo demokratično mladino v svetu v borbi za obstoj in boljše življenje.

Z množičnim podpisovanjem proti atomski bombi, mladina SZ dokazuje veliko ljubezen in zvestobo napram boljševiški partiji, vodstvu SZ in tovarišu Stalinu. Navedli bomo le nekaj izjav nekaterih sovjetskih mladincev iz raznih sestankov, ki so se vršili po raznih krajih SZ z namenom obrambe miru v svetu. Stahanovec Vladimir Outkine iz delavnice «Kompresor» v Moskvi je takole izjavil: «Mi nočemo slišati o vojni, borili se bomo za mir.»

V Vorošilovgradu je med drugimi spregovoril mlad delavec Gerasimov, ki dela v tovarni «Oktoborska revolucija», in je med drugim rekel: «Mi, sovjetski mladinci smo ponosni na našo veliko domovino, braniteljico miru. Sovjetski mladinci in mladinke bodo zastavili vse svoje sile za čim uspešnejše delo, zavedajoč se da bodo na ta način ojačili pokret miru v svetu. Mir bo zmagal nad vojno z nami je veliki voditelj, vzgojitelj in prijatelj mladine — tov. Stalin.

«Borili se bomo za mir tako kot nas uči naš veliki Stalin», je potrdila mlada stahanovka Valentina Furkova, delavka električne delavnice v Leningradu. Za dosego trajnega miru, za ostvaritev komunizma bomo mi, mladina Sovjetske zveze z največjim poletom delali na tem iz vsega srca sovražimo vojnohujskače z onstran oceana. Vojna je za ameriške imperialiste najboljši način povišanja svojih kapitalov. Pri nas pa je največji kapital ljudstvo.»

Tako odgovarja mladina Sovjetske zveze tistim, ki govorijo o novi vojni. Se bolj bodo ojačali in razširili akcijo za podpisovanje stockholmske resolucije miru, izboljšali bodo svoje delo v korist graditve komunizma, nepremagljivega branika miru.

Mladina Anglije odklanja odhod v Titovo Jugoslavijo

«Tito je miljenec imperialističnih vojnih hujskačev, ne samo zato ker je spremenil Jugoslavijo v bazo za izvajanje vojnohujskaških načrtov, marveč tudi, ker skuša razbiti ne samo mednarodno solidarnost demokratičnega pokreta in enotnost Mednarodne zveze demokratične mladine, temveč tudi Mednarodno zvezo visokošolcev.» To je izjava ki je bila objavljena v eni izmed številk glasila brigadirjev, ki so bili leta 1947-1948 na delu v Jugoslaviji, med drugimi Les Howley, namestnik komandanta, Rob Jackson in Joe Bill, komandanta brigade. Izjava poziva mladino Anglije k enotnosti, na čelu z ostalo mladino sveta, ki je odločno odklonila odhod v Frankovo Spanijo, Hitlerjevo Nemčijo in ravno tako odklanja danes odhod v Titovo Jugoslavijo.

Da se to ne ponovi

6. avgust 1945
Nad HIROSIMO je bila odvržena prva atomska bomba

80.000 mrtvih (od teh jih je 17.000 «izginilo»):
18.000 težko obolelih (večina je podlegla bolezni zaradi zastrupljenja krvi).
45.000 ranjencev, ki so po enem mesecu ponoreli.
65.000 porušenih poslopij (od 90.000 obstoječih).

9. avgust 1945
Nad NAGASAKIjem je bila odvržena druga atomska bomba

44.000 mrtvih (najdenih žrtev pa je bilo le 15.000)
44.000 ranjencev (od onih, ki niso umrli, je večina ponorela).

TO SO UČINKI EKSPLOZIJE DVEH ATOMSKIH BOMB. MOČ TEH OROŽIJ PA JE DANES TISOČ KRAT VEČJA!

PODPISUJMO PROTI ATOMSKI BOMBI!

Najemniki Wall-Streeta

Angloameriški vojni hujskači oskrbujejo kriminalno fašistično titovo tolpo iz takoimenovanih «viškov» ameriške okupacijske vojske v Zapadni Nemčiji in pošiljajo v Jugoslavijo hitlerjeve «vojne specialiste» kot inštruktorje.

HEIL DOLAR!

Proti vojni, streljanju in preganjanju

je dvignilo glas nad 275 milijonov miroljubnih ljudi

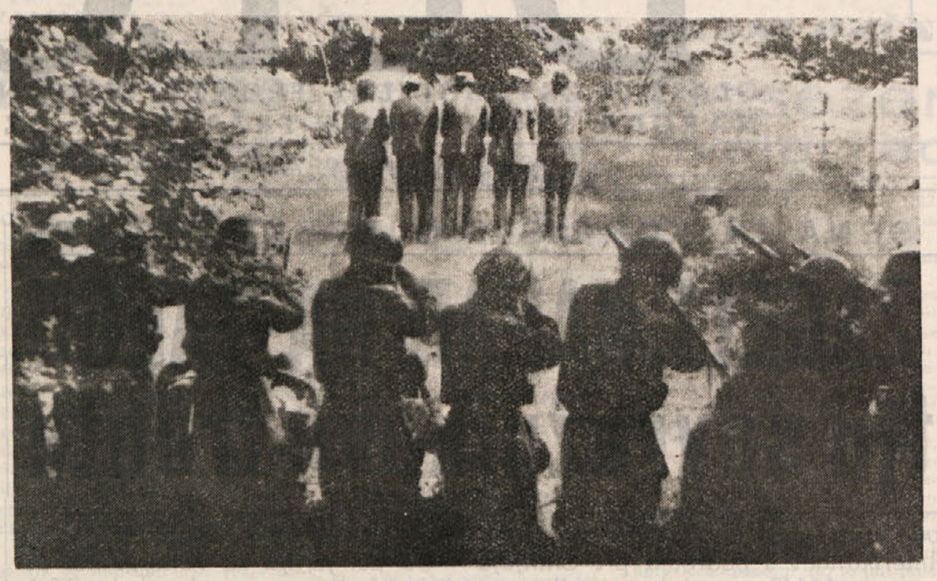

Albanija	620.000	Kuba	400.000	Luksemburg	7.000
Alžir	266.000	Danska	100.000	Marok	19.581
Zahodna Nemčija	2.000.000	Egipt	12.000	Mongolija	686.782
Dem. rep. Nemčija	17.046.000	Irska	1.200	Nigerija	12.500
Argentina	1.000.000	Ekvator	20.000	Norveška	50.000
Avstralija	50.000	Španija (begunci)	284.995	Filipini	50.000
Avstrija	578.578	ZDA	1.350.000	Poljska	18.000.000
Belgija	153.060	Finska	1.616.248	Romunija	10.046.670
Birmanija	1.000.000	Francija	12.000.000	Posarje	2.600
Bolivija	20.000	Anglija	790.277	Senegal	25.000
Brazilija	600.000	Gvineja	10.000	Sudan	30.000
Bolgarija	5.801.346	Holandska	229.067	Švedska	250.000
Kamerun	22.000	Madžarska	7.500.000	Sirija	60.500
Kanada	300.000	Indija	127.389	Švica	150.000
Čile	50.000	Iran	25.000	Češkoslovaška	9.500.000
L. R. Kitajska	44.000.000	Island	5.000	Trst	75.000
Kolumbija	50.000	Izrael	261.750	Tunis	50.000
Koreja	5.680.000	Italija	14.631.523	ZSSR	115.275.000
Kostarika	4.000	Japonska	1.345.000	Urugvaj	50.000
Slonokoščena obala	50.000	Libija	56.000	Venezuela	12.000

SZ se že 33 let

vztrajno bori za ohranitev miru

«Ne poznam nobene uradne politične ali civilne osebnosti v vladi ZDA, ali v kateri koli drugi vladi, ki bi resno verjela, da ima sedaj Sovjetska zveza kake zavojevalne načrte, ki naj bi jih udejstvila potom vojaškega napada». — To izjavo je podal 8. marca 1949 v Clevelandu, svetovalec republikanske stranke ZDA Foster Dulles, ki mu pa nihče ne more oporekati niti najmanjše simpatije do SZ. Gornja izjava je vsekakor najboljši dokaz, da so celo vladni krogi ZDA temeljito prepričani o miroljubni politiki SZ, kljub temu pa je vsa njihova vojnohujskaška propaganda in mrzlično oboroževanje naperjeno prav proti SZ, ki jo hočejo prikazati v vlogi napadalca, dočim se ZDA postavljajo v vlogo «branilcev varnosti narodov».

Toda že sama zgodovina zadnjih trideset let postavlja na laž vso imperialistično propagando in nam dokazuje, da je Sovjetska zveza že od prvih dni svojega obstoja vodila dosledno miroljubno politiko, ki naj bi preprečila drugo svetovno vojno.

Lahko trdimo, da je prav ta miroljubna politika, ki jo vodi SZ že 33 let temelj njenega obstoja in razvoja. **Kot prvi konkreten dokaz te politike je zgodovinski sklep, ki ga je povzel na predlog tov. Lenina II. kongres sovjetov. Ta sklep predstavlja poziv vsem vojskujočim narodom in njihovim vladam, da se takoj pričnejo medsebojna in istočasna pogajanja, ki naj privedejo do vzpostavitve demokratičnega in pravičnega miru, brez vsake priključitve tujih ozemelj in zahteve vojnih reparacij.**

Kako so odgovorile druge države na te miroljubne predloge. 14. držav je ponovno vneslo vojno v pokrajine Leningrada, Murmanska, Vladivostoka, Ukrajino in Krim. Vojaške horde ZDA, Anglije, Japonske, Nemčije in Poljske so ponovno teptale ruska tla in požigale ter uničevale že itak težko prizadeto domovino sovjetov.

Toda mlada in junaška Rdeča armada je do leta 1921 popolnoma porazila vse tuje zavojevalce in domače izdajalce. Prva skrb SZ je bila, da čimprej vzpostavi redne in prijateljske odnose z vsemi deželami.

Takratni komisar za zunanje zadeve Litvinov je izjavil, da je SZ pripravljena znižati število vojaških sil na eno četrtino, to je na 200.000 vojakov, pod pogojem ,da pristanejo tudi druge države na znižanje v istem sorazmerju. Poljska in baltiške države niso pristale na te predloge, kar je imelo za posledico, da je konferenca propadla.

Od leta 1927 pa do 1930 je zasedala v Ženevi v sklopu Zveze narodov posebna komisija za razorožitev. **Sovjetski predstavniki so predlagali splošno razorožitev,** čemur sta se trdovratno zoperstavljala francoski in angleški delegat, češ da pomenijo sovjetski predlogi «navadno propagando za povprečnega človeka». To so pač isti argumenti, ki so jih imperialisti uporabljali tudi v povojnih letih ter jih uporabljajo še danes.

Od leta 1927 dalje se je SZ bodisi na gospodarskem kakor tudi na socialnem polju naglo razvijala in krepila, kar je povzročilo pri imperialistih, ki so zašli v vedno večjo krizo resno zaskrbljenost. Zaradi tega jim je bila tudi nujno potrebna nova še ostrejša protisovjetska kampanja provokacij in terorističnih dejanj.

Na vse te provokacije je ZSSR odgovorila s pravo ofenzivo miru. Z Litvo je sklenila trgovski sporazum, z Italijo trgovski sporazum in sporazum nevtralnosti, sličen trgovski sporazum je sklenila tudi z Japonsko.

Leta 1932 se je sestala v Ženevi Mednarodna konferenca za razorožitev, **kjer je ZSSR ponovno vztrajala na splošni ali vsaj delni razorožitvi vseh držav.** Tudi takrat so ostale države odbile sovjetski predlog.

Leta 1938 (12. marca) je Hitler zasedel Avstrijo, ker sta mu predvsem Francija in Anglija pustili popolnoma proste roke. **Sovjetska zveza je izjavila, da je pripravljena povzeti skupno z drugimi državami konkretne ukrepe, ki naj bi onemogočili nadaljnje Hitlerjeve napadalne načrte in bi obenem odvrnili bližajočo se nevarnost nove vojne.** Ti ukrepi bi se morali izvesti v okviru ali tudi izven Društva narodov. Velika Britanija in Francija pa sta odgovorili, da «ne vidita nikake potrebe za izvedbo teh sklepov». Ne samo to. Prisilili sta celo češkoslovaško vlado, da je morala odstopiti Sudete Hitlerjevemu zavojevalnemu pohlepu.

Monakovska konferenca, ki je bila septembra 1938. leta je še potrdila izdajstvo francoske in angleške vlade. **Tov. Stalin je popolnoma upravičeno izjavil, da so bile Nemcem prepuščene češke pokrajine kot plačilo Hitlerju za nacistični napad na SZ.** In res je Hitler zasedel marca 1939 vse ozemlje Češkoslovaške.

V teku druge svetovne vojne (1941—1945) je dala prav SZ svoj odločilni doprinos za zmago nad nacifašizmom ter ustvarila na ta način pogoje za odstranitev nove vojne nevarnosti, ki jo je predstavljal prav fašizem.

Na konferenci v Yalti (1943) je SZ utrdila sodelovanje z velesilami, kar je bil predpogoj za zmago nad nacifašizmom in ohranitev trajnega miru.

Tako je SZ tudi v povojnem razdobju zastavila vse svoje sile za medsebojno sodelovanje velesil ter ostala zvesta politiki miroljubnega sodelovanja.

Naj omenimo pismo tov. Stalina Wallaceju s predlogom za sestanek, kjer naj bi se rešila vsa medsebojna sporna vprašanja (1948). Slično vabilo je poslal tov. Stalin januarja 1949. leta Trumanu.

Oktobra 1946. leta je predlagal Molotov v OZN splošno znižanje oborožitve in prepoved atomske bombe. Glavna skupščina OZN je ta načela tudi sprejela, toda ZDA, Velika Britanija in Francija so preprečile, da bi prišlo do konkretne izvedbe.

25. septembra 1948 je Višinski obnovil miroljubne predloge ZSSR in sicer: znižanje za 1 tretjino splošne oborožitve in to v roku enega leta; prepoved atomske bombe ter postavitev mednarodnega organa, ki naj bi kontroliral izvedbo teh ukrepov. Toda kot običajno so se imperialistične velesile tudi tokrat uprle izvedbi miroljubnih predlogov SZ.

V vsej zgodovini ZSSR ne najdemo niti najmanjšega dejanja ali katere koli besede njenih voditeljev, ki bi stremeli po vojnih pripravah. Vsi napori ZSSR so bili vedno osredotočeni na tem, da se ohrani mir ter da se odvrne vsaka nevarnost vojne.

Prav ti napori sovjetske vlade predstavljajo važen in odločilen doprinos za obrambo in utrditev miru v svetu.

Največji doprinos k obrambi miru v svetu bodo dali narodi SZ.

Zakon o upravi podjetij po delavskih svetih

LIKVIDACIJA SINDIKATOV

pod lažnim geslom „Tovarne delavcem„

Kot smo videli, delavci z novim zakonom niso pridobili prav nič ne na gospodarskem in ne na političnem polju. Prišli so le izpod kontrole birokratičnega državnega gospodarskega aparata pod mnogo neposrednejše nadzorstvo direktorjev in upravnih odborov podjetij. Na ta način bo mogoče agentom titofašizma, ki se polagoma pretvarjajo v zasebne podjetnike in v bodoče lastnike, neposredno izkoriščati delavski razred ter izvajati nad njim tudi vsakovrsten drugi, zlasti političen pritisk. To izhaja, kot smo videli, iz samega zakona (27. ter 36. do 40. člen), ki daje direktorjem in upravnim odborom v roke skoroda neomejeno oblast nad podjetjem in delavci.

Nedvomno je ena najtežjih in najpomembnejših posledic tega zakona likvidacija osnovnih nalog, to je zaščite gmotnih interesov delavcev, ki so jih imeli doslej jugoslovanski sindikati in ki so osnovne dolžnosti vseh sindikalnih organizacij sploh, bodisi v kapitalističnih, kakor tudi v socialističnih državah. Z odpravo te osnovne naloge so bili dejansko likvidirani sindikati, ki so postali le še nekak privesek titovskih fašističnih organizacij kot vzgojevališče fašistične ideologije in kot priganjači za «prostovoljna» dela za olepševanje mest in reševanje komunalnih zadev.

«V novih pogojih — je rekel v svojem govoru fašistični poglavar Tito — v pogojih sodelovanja delovnih ljudi pri upravi **se vprašanje vloge sindikatov nekoliko spremeni,** ker je funkcija sindikatov sedaj usmerjena na ono, kar je v delu sindikatov najvažnejše, to je na vzgojo in vsestransko kulturno izobraževanje . . . V zvezi s sodelovanjem delavcev pri upravi podjetij odn. s proizvodnjo **se zmanjša (t. j. odpade — op. pisca) naloga, ki so jo imeli sindikati v zvezi z zaščito koristi delavcev, ker rešujejo to stvar sedaj delavci sami (beri: direktor in udbovci v upravnem odboru — op. pisca)** preko svojih svetov (ki jim zakon sploh ne daje te pravice — op. p.) odnosno upravnih odborov».

Namesto sindikatov, ki po svojem bistvu predstavljajo delavce in morajo ščititi njihove gmotne in druge koristi, **prevzemajo zaščito delavskih interesov direktorji in upravni svetovi podjetij,** ki so po smislu zakona samega in njegovega mentorja Tita **delodajalci,** ali vsaj njihovi predstavniki.

Upravni odbor podjetja ima namreč poleg ostalih nalog še one, da «skrbi za pravilno uporabo predpisov o delovnih odnosih v podjetju, o plačah, mezdah in napredovanju delavcev in nameščencev, o delovni zaščiti in socialnem zavarovanju, kakor tudi o izboljšanju življenjskih pogojev delavcev in nameščencev v podjetju» (27. člen). Na ta način so torej upravni odbori, ki po volji zakonodajalca predstavljajo delodajalca in njegove koristi, dobili tudi monopol nad «zaščito» delavskih interesov in s tem popolnoma izrinili sindikate iz njihove osnovne vloge.

S temi določili je Titova klika še daleč presegla zadevno zakonodajo italijanskega, španskega in nemškega fašizma, ki je iztrgala pravico zaščite delavskih interesov iz rok pravim njihovim predstavnikom in jo izročila v varstvo njihovim razrednim sovražnikom.

To očividno protislovje kajpak ni bilo napravljeno pomotoma, temveč z jasno perspektivo, onemogočiti organizirano borbo delavskega razreda za njegove gmotne, politične in socialne pravice. Kljub temu, da je fašistična klika v zadnjih letih vtihotapila glavna in krajevna vodstva sindikatov svoje špijone in agente, je predstavljala ta stanovska organizacija delovnega ljudstva že zaradi svojih nalog in vpliva, čeprav še tako majhnega, v njej organiziranih delovnih množic veliko nevarnost za fašistično kliko imperialističnih hlapcev. Na neštetih sindikalnih sestankih po vsej Jugoslaviji je redno prihajala odkrito do izraza ogorčenost delavcev proti izkoriščevalskim metodam «novega stvarnosti», ki jo je uvedla fašistična klika v Jugoslaviji. Zato so prav sindikalne organizacije predstavljale za titovce najnevarnejši javni forum za razkrinkavanje izkoriščevalcev v službi ameriških imperialistov.

Ker seveda ni bilo mogoče misliti v tem času notranjega revolucionarnega vretja med delavci in drugimi delovnimi sloji na razpust sindikatov, so jim s tem zakonom rajši odvzeli njihovo glavno vsebino — zaščito gmotnih koristi delavstva in tako dejansko likvidirali to razredno organizacijo. 49. člen izrecno določa, da prenehajo veljati vsi predpisi, ki so s tem zakonom v nasprotju, torej tudi sindikalni.

S tem zakonom so torej titovci skušali popolnoma zasužnjiti delavski razred Jugoslavije in mu preprečiti njegovo borbo za svobodo in proti gospodarskemu izkoriščanju, ki se zaradi naraščajočega vpliva ameriških monopolistov na jugoslovansko gospodarstvo vedno bolj zaostruje. Toda zaman so vsi ti napori titovskih fašističnih slug finančnikov Wallstreeta.

Jugoslovansko delovno ljudstvo je tudi brez tega že davno organizirano pod vodstvom obnovljene Komunistične partije Jugoslavije v borbi proti domači fašistični kliki izkoriščevalcev in njenim tujim gospodarjem. Pod zastavo internacionalizma gre naprej, v nove borbe do zmage socialistične Jugoslavije.

STAJCO VIDINOV

KONEC

Izvleček članka M. Shehu-ja, sekretarja Delavske partije Albanije

Sovražno delovanje titove klike proti Ljudski republiki Albaniji

Titova klika se že izza časa narodno osvobodilne vojne neprestano trudi, da bi se polastila Albanije. Že takrat je poskušala na razne načine ustanoviti tako imenovani Balkanski glavni stan, ki naj bi vodil osvobodilno borbo v Jugoslaviji, Albaniji, Grčiji in na Bolgarskem. Seveda so Titovo kliko ob zamisli takega Balkanskega glavnega stana vodile najrazličnejše želje. Ena izmed glavnih pa je bila brzkone tale, da bi se prav potom Balkanskega glavnega stana — kateremu bi poveljeval Tito — lahko in brez ovir usidrali po vseh že imenovanih deželah imperialistični agenti. — Ti bi se polagoma prerinili do najvidnejših mest s pomočjo naivnejših voditeljev in celo morebitnih tujih agentov. Obstajala pa je celo možnost, da si je Titova klika zamišljala na tak način razposlati po vseh balkanskih osvobodilnih pokretih, svoje agente, kateri bi sproti obveščali o vsem delovanju ne le imperialiste, temveč celo sovražnika. (To se je deloma tudi v praksi izkazalo).

Že od početka je Titova klika posvečala Albaniji mnogo več pažnje, kot pa ostalim deželam ljudske demokracije in deželam na Balkanu sploh. To namreč zaradi zemljepisne lege, ki je zlasti za imperialiste velikega pomena.

Že leta 1943 je bil poslan v Albanijo član tako imenovanega CK «komunistične» partije Jugoslavije Vukmanović (Tempo), ki je znan zlasti kot priznani agent angleške protivohunske službe. Njegova naloga je bila predvsem pripraviti tla za izvedbo načrtov Titove klike. Takoj po svojem prihodu je začel zbirati okrog sebe ljudi, ki so se mu zdeli primerni za zveste oprode Tita in imperialistov. Med te je spadal tudi Koča Džodža, takratni sekretar CK KP Albanije. Mreža Vukmanovičevih agentov je bila dolga in pestra. V njej so bili poleg ljudi v dobri veri tudi trockisti in drugi navadni izdajalci delavskega pokreta. Za Vukmanovića je bilo vse dobro.

Nekaj pred osvoboditvijo Albanije je prišel tja se neki Velimir Stojnić, ki je dosledno zavzemal linijo Vukmanovića. Skrbno je pripravljal pot za nadaljnjo in dokončno podreditev Albanije Titovi Jugoslaviji. Po Stojničevih navodilih naj bi bila linija CK KPJ obenem linija CK KP Albanije. Skratka: Albanija naj bi postala Titova kolonija v pravem pomenu besede.

Takim navodilom in taki liniji so se seveda odločno upirali vsi pravi in dosledni albanski komunisti. Strmoglavili so nekatere voditelje, ki so se vrinili na vodilna mesta samo zato, da bi podpirali titofašistične načrte. Pri tem se niso ozirali na razne sporazume in pogodbe, ki so bili svojčas podpisani med albansko in titofašistično vlado. Med take sporazume spada na prvo mesto pogodba o medsebojnem gospodarskem, kulturnem in političnem sodelovanju. Jasno je, da je prav ta sporazum nudil vse udobnosti titofašistom za hitro izvajanje svojega programa t. j. za hitro koloniziranje Albanije.

Ker je Titova klika uvidela, da je nemogoče doseči svoje cilje brez vojske si je zamislila še drugo nakano. Od albanske vlade je zahtevala, naj ji «zaradi varnosti pred grškimi monarhofašisti», dovoli, da bi Albanijo zasedla jugoslovanska vojska.

Povsem jasno je, kaj bi se bilo zgodilo, če bi bila takrat albanska vlada klonila pred Titovo zahtevo!

Po resoluciji IU, ki je do kraja razgalila vso ogabno politiko Titove klike, se je znašla Albanska republika v skrajno kočljivem položaju. Od vseh strani je obkrožena od fašistov, ki kot krvoločne zveri neprestano čakajo na plen. Jugoslovansko poslaništvo v Tirani je postalo pravo gnezdo sovražne in prevratne propagande, kakor tudi gnezdo tuje vohunske službe. Titofašisti pošiljajo v Albanijo na tisoče izvodov raznih brošur in tiskovin sovražne in prevratne vsebine, še več, v deželo so tajnim potom odposlali na desetine agentov, ki imajo nalogo, delovati v škodo interesov ljudske republike Albanije. Beograjski radio neprestano širi nebrzdano sovražno propagando v posebnih oddajah, namenjenih Albaniji. Skratka: delovanje fašistične Titove klike ne pozna več meja v svojih izzivanjih.

Albanski vladni organi imajo neizpodbitne dokaze, da Titova fašistična klika pripravlja vojni napad na Albanijo skupno z grškimi fašisti. Od začetka preteklega leta pa do konca junija t. l. so titofašistične oborožene sile izvedle nič manj kot 150 provokacij, bodisi na ozemlju albanske republike, ali v njenih vodah in v zračnem pasu. Za obmejne incidente, katerih je mnogo zlasti v severnih predelih republike, se titofašisti poslužujejo zlasti diverzantskih in kriminalnih albanskih beguncev, ki so našli varno zatočišče v Titovi Jugoslaviji. Isto kot na severni meji se dogaja tudi na južni meji, kjer izzivajo podobne incidente grški monarhofašisti.

Poleg obmejnih izzivanj in incidentov povzročajo titofašisti preko svojih neposrednih agentov, ki so jih tajno vrinili v deželo, najrazličnejše sabotaže, umore in podobno. V obmejnih pokrajinah pa terorizirajo civilno prebivalstvo.

Na ozemlju Kosova in Metohije, čeprav sta obljudeni v pretežni večini po Albancih pa spadata pod Jugoslavijo, vodijo titofašisti najogabnejšo raznarodovalno politiko. Barbarsko preganjanje Albancev na jugoslovanskem ozemlju se v ničemer ne razlikuje od krvoločnega hitlerjanskega preganjanja. Moški, ki so kolićkaj sposobni so morali v jugoslovansko vojsko, one pa, ki niso zato sposobni, so Rankovićevi rablji vrstili v tako imenovane prostovoljne delovne brigade ter jih iz svojih rodnih krajev odposlali na delo na Hrvatsko ali v Slovenijo.

Toda če si Titova fašistična klika misli, da bo na tak način strla, čeprav mali, a odločni narod, ki se je postavil po robu celo močnejšemu sovražniku takrat, ko je bil na višku svoje moči, se zelo moti, kajti albanski narod ljubosumno čuva pridobitve svoje krvave osvobodilne borbe!

Ali je tudi to "informbirojevska laž„?

TOČIJO LE VODO

Potnika, ki po dolgem in napornem potovanju prispe v Gorico, posebno v poletnem času razveseli lep napis «Buffet», ki visi nad kolodvorsko restavracijo. Veselo upanje, da si bo utešil žejo in malo okrepčal pa ga mine takoj, ko stopi v restavracijo, kjer največkrat točijo samo vodo. Medtem, ko v kolodvorski restavraciji v Ljubljani dobiš to ali ono pijačo, pa je v Gorici nikdar ni.

Po priključitvi Slovenskega Primorja k Jugoslaviji je restavracijo upravljala invalidska organizacija v Solkanu in tedaj je s postrežbo še nekako šlo. Odkar pa je pred približno enim letom restavracijo prevzelo podjetje za izkoriščanje železniških spalnih in jedilnih vagonov, je restavracija vedno slabše založena. Tu pa tam dobiš jo kak sodček piva ali vina, katerega pa največkrat ne točijo tedaj, ko potniki čakajo na vlak, marveč navadno šele tedaj, ko so vsi vlaki že odpeljali, ali pa zvečer po 19. uri. Tako tiste pijače niso deležni niti potniki niti železniški delavci.

(Iz «Ljudske pravice» 11. julija 1950)

S širjenjem demokratičnega tiska, ki je naše najmočnejše orožje, bomo kos nalogam v boju za obrambo resničnega in trajnega miru v svetu.

VLOGA TITA v pripravah na novo vojno

Ali vodi beograjsko podružnico «PWB» bivši hitlerjev agent Skorzeny? - Zakaj še ni bil usmrčen bivši koroški in tržaški gauleiter Reiner? - Popularizacija Tita je naloga ameriške tajne službe

Eden izmed glavnih ciljev, ki jih ima imperializem v pripravah na novo vojno, je ponovna uveljavitev nemškega militarizma, bodisi v ideološkem pogledu na splošno kakor tudi v taktičnem pogledu poedinih nemških generalov in feldmaršalov, ki so bili v zadnji vojni poraženi od sovjetske vojske.

Pa oglejmo si danes podrobneje tiste, ki jih imajo Američani v Evropi, ki se nam zdijo sicer maloštevilnega pomena, a so v resnici prav za prav temelj vseh vojnohujskaških manevrov imperialistov. Seznanili se bomo z vlogo, ki jo igra Tito v pripravah na vojno proti Sovjetski zvezi. Dasi se ve le malo o tajnih paktih, ki jih je Tito sklenil z Američani, je vendar njih lahko nekaj trditi. Dejstvo je namreč, da nimata Churchill in Truman niti najmanjšega namena napadati Tita «kot komunista», pač pa ga poskušata prikazovati kot takega ali pa vsaj kot «socialista». To pa seveda zato, ker je njegova specifična naloga da s svojimi provokacijami razbije mednarodno fronto socializma.

Gotovo je da ameriški glavni štab in glavni štab Atlantskega pakta polagata precej važnosti na vlogo Tita — in to ne le iz poliličnega, temveč tudi iz propagandističnega vidika — na polju psihološke vojne. Nedavno je bil ustanovljen v Bruslju nov «Psycological War Bureau» t. j. znani vojni PWB, katerega naloga je, da koordinira ameriško hladno vojno. To smo namreč omenili zato, ker je glasti omembe vredno dejstvo, da je bil postavljen na čelo «propagandističnega» urada sam general Donovan, bivši voditelj ameriške vohunske službe OSS.

Po vsej pravici smemo trditi, da je v zvezi z ustanovitvijo novega urada za hladno vojno v Bruslju tudi prihod polkovnika Otona Skorzeny-a v Beograd. Ta mož je namreč svojčas spadal med najboljše Hitlerjeve agente in je kot tak pozneje prešel v službo OSS. Kot je znano, vodi sedaj neke vrste filialko že omenjenega bruseljskega urada PWB v Beogradu.

Zelo značilna je prisotnost Skorzeny-a v Beogradu (o njej je poročal francoski list «Action» že pred dobrim mesecem, a do danes ni bila ta vest demantirana. Seveda Skorzeny živi v Beogradu pod imenom, ki nima nikake zveze z njegovim prvotnim nemškim imenom. Morda se piše «Milanović» ali pa celo «Jovanović...) Za časa zadnje vojne je bil dalj časa kot agent Hitlerja na Balkanu in kar je še bolj čudno: podrejen je bil celo generalu von Kleistu ki danes udobno in brezskrbno živi v Beogradu, kjer ima nedvomno kake posebne naloge...

Preteklega februarja je znani londonski list «Daily Graphic» priobčil senzacionalno vest, da je general Von Kleist, ki je bil svojčas, kot nacistični vojni zločinec obsojen na 18 let zapora, ponovno na svobodi. Po vesti omenjenega lista je Von Kleista oprostila jugoslovanska vlada. Isto vest je pozneje objavilo še mnogo drugih listov, ne da bi bila kdaj demantirana. Šele zadnje čase poskuša jugoslovanska uradna propaganda vnesti nekak «popravek». Dejstvo je, da je bil nacistični general Von Kleist leta 1946 obsojen od jugoslovanskih sodnih organov na 18 let zapora. Dejstvo je tudi, da je Von Kleist nekdanji vrhovni nacistični poveljnik na Balkanu in kot Skorzeny provokator prve stopnje. Ob zlomu nacistične vojske so ga zajeli anglo - američani na Bavarskem in ga pozneje — kot edinega nacističnega generala — predali eni izmed držav Vzhodne Evrope. Zato je vsa zadeva še mnogo bolj «čudna». Nepojmljivo je, kako to, da angloameričani izročijo Titu enega izmed «dobrih» komandantov, katerega naj bi potem isti obsodil, istočasno pa odločno nasprotujejo izročitvi drugih, kot so n. pr. Von Mannstein, Strauss, Rundstedt itd.

Takih in podobnih, najrazličnejših «skrivnostnih» slučajev je se mnogo. In med temi je tudi slučaj Reiner-ja, bivšega gauleiterja v Trstu, kateri je bil kmalu po koncu vojne obsojen od nekega sodišča v Ljubljani, kar ni torej nič čudnega; pač pa je «čudno» dejstvo, da Reiner ni bil do danes niti usmrčen, niti pomiloščen. Pač pa obstoja dokaz, da še živi. Poročevalna agencija «United Press» je namreč decembra 1948 objavila vest, po kateri Reiner živi v Ljubljani kot «zasebni meščan». Dokazano je, da je že svojčas imel Reiner tesne vezi s Kidričem, Kardeljem in z drugimi današnjimi titovskimi veljaki. Te vezi je imel z njimi preko zloglasnega gestapovskega kolovodje Globočnika, ki je bil obenem načelnik «Adriatisches Kustenland». Ta se je takoj po končani vojni «na skrivnosten način usmrtil». To je «storil» zato, ker ni prejel previsokega plačila za svoje delovanje in za vzdrževanje vezi s takratnimi «slovenskimi partizanskimi poglavarji» Kidričem in Kardeljem. Že tedaj nista bila Kardelj in Kidrič nič drugega, kot agenta Reinerja. In danes ne more o tem govoriti zloglasni Globočnik; Reiner pa živi svobodno v Ljubljani, kjer gospodujeta njegova ljubljenčka Kidrič in Kardelj.

Vloga Tita v tako imenovanem avantgardnem oddelku za vojno proti Sovjetski zvezi je potrjena v neštetih ameriških publikacijah, v katerih imperialisti in vojni hujskači celo opevajo dejstvo, da jih omenjena avantgarda stane razmeroma zelo malo. To so potrdili tudi ameriški diplomati na svoji londonski konferenci dne 24. oktobra preteklega leta. Tej konferenci je prisostvoval tudi George Allen, ki je sedaj ameriški poslanik pri Titovi vladi, in ki je eden izmed «velikih rib» ameriškega državnega departmana. Kot je poročala agencija «Telepress», je bilo na omenjeni konferenci sklenjeno med drugim tudi, da je treba dati večji razmah popularizaciji Tita kot voditelja «svetovnega nacionalnega komunizma».

Kmalu po končani konferenci so začeli anglo-američani navdihovati in propagirati titoizem tudi po drugih državah, zlasti pa v deželah Zapadne Nemčije, kjer imajo svoje čete. Toda tudi tu so napravili veliko napako. Svojim titoistom so ukazali, da zavzamejo položaj proti korejskemu ljudstvu. In glej smolo: Nemški vodja titoistov Schappe nasprotuje odkrito Korejcem, medtem, ko ga titovski časopisi hvalijo in med tem, ko pravi sam Tito, da je proti ameriški intervenciji na Koreji

(Se nadaljuje)

POSTOJNSKA JAMA

Gornja slika je povzeta po Valvazorjevi risbi iz leta 1689.

Kraški podzemski svet

je v predzgodovinski dobi nudil varno zatočišče divjim zverem, ob preseljevanju narodov in ob turških napadih pa domačemu prebivalstvu

Danes pa je predmet občudovanja za tujce in domačine

Ko je leta 1815 potoval Dunajčan Jožef Kreil po slovenskih krajih, se mu je «odprl popolnoma nov svet», ko je prišel na naš Kras. Občudoval je rodovitne kraške kotlinice (doline), kjer kmetič orje in seje, pa se mu nenadoma pogrezne vse skupaj za nekaj sežnjev. Tam, kjer je prej bila rodovitna njiva, zeva sedaj grozotna jama, ki jo je izpodlizala podzemska voda.

Tako in enako je zaprepaščal naš «od sonca blesteči Kras» ne samo Kreila, ampak slehernega tujca, ki je z odprtimi očmi in čutečim srcem prehodil naše kraje.

«Na Občinah nad Trstom pa je iznenada prišlo presenečenje, kakor ga ne more človek zlepa kje doživeti: pogled na sinje Jadransko morje.» — Toda kaj bi Kreil in drugi tedanji potovalci po naših krajih šele rekli, če bi bili poznali ne le goličavo, od sonca razžgano površje, temveč tudi temno notranjost Krasa, njegove strahotne prepade in blesteče dvorane ter njegovo zamotano omrežje podzemskih vodnih tokov.

Ne, kraške notranjosti tedaj niso poznali z vseh njenih zanimivih strani; poznali so jame in se zatekli vanje, da so se skrili pred turškimi roparskimi tolpami. Poznali so pa skrivnostne votline tudi mnogi, ki so prišli v navskrižje z obstoječimi zakoni in jim mesto in vas nista bila varni skrivališči. Zatekli so se v gozdove, kjer so jim kraške votline bile dobrodošlo bivališče. Varnost teh svojih postojank so ti ljudje utrdili z raznimi vražami in strahotnimi pripovedovanji, ki so jih spleli o jamah in tako dosegli, da si ljudje niso upali niti v njihovo bližino, kaj šele v jame same. Kaj dobrodošle so jim bile razne stare pripovedke o zmajih itd. Tako nam poroča na pr I. V. Valvazor (1641-1693) v svojem znamenitem delu «Die Ehre des Herzogtums Krain» (Cast vojvodine Kranjske), da se včasih dogodi, da izbruhne podzemska voda na dan mladiče strahovitih podzemskih zmajev. Tedaj ljudje seveda še niso ničesar vedeli o svojstvenem življenju v podzemlju in torej ni čudo, če so danes splošno poznano «človeško ribico» ali proteusa imeli za zmajevega mladiča. Cesto tako fantastične oblike kapnikov so dale povod, da je človek smatral kapnike kot okamenele ljudi in živali, kar nam lepo ponazoruje slika v že omenjenem Valvazorjevem delu.

Zanimivi kraški pojavi jame, prepadi, reke ponikalnice, presihajoča jezera in dr. so zanimali ljudi že v najstarejših časih. Do pravega raziskovanja in spoznavanja kraškega podzemskega sveta pa je prišlo šele koncem 18. stoletja, ko se je začela razvijati znanost. Tedaj so se pozanimali za naše jame tudi razni znanstveniki, kakor J. Nagl, Hacquet, Gruber, Schmidt, Cvijić in drugi. Pozneje so se začela ustanavljati posebna društva, ki so si nadela nalogo raziskati podzemlje in pri katerih niso sodelovali samo znanstveniki raznih strok, temveč tudi ljudje, ki so ljubili naravo ali ki so tvegali nevarne pohode v notranjost Krasa iz zgolj športnih nagibov. Danes imamo o naših jamah, prepadih, vodovju in življenju podzemlja že obširno literaturo bodisi samo turističnega, bodisi strogo znanstvenega značaja. Ni naš namen, spuščati se v znanstvena vprašanja, ampak si hočemo le bežno ogledati nekaj zanimivosti nekaterih jam neposredne tržaške okolice, kajti eno je gotovo: kdor se enkrat potrudi, da pobliže spozna naš podzemski svet, njegove zanimivosti in njegovo življenje, ga bo nedvomno vzljubil in se ga zlepa ne bo otresel!

Podzemsko jezero v jami Labadnici pri Trebčah.

Na tem mestu moram ugotoviti žalostno dejstvo da so se domača slovenska imena naših jam in prepadov v zadnjih desetletjih močno izgubila. Mnogo krivde na tem nosi italijansko planinsko društvo (Società alpina delle Giulie), ki je celo raziskovanje kraških jam vpreglo v svoj nacionalistično - šovinistični voz in ki je s pomočjo Mussolinijeve vlade uspelo uzurpirati vsako delo na tem polju. Sli so celo še dalje: bodisi z nakupom, bodisi z dolgoročnim najemom in z raznimi pretvezami so si znali ti ljudje prisvojiti lastninsko pravico do kraških jam, kar jim ni dalo le izključno pravico do raziskovanja jam, temveč celo pravico gospodarskega izkorišanja jam kot turističnih zanimivosti, kakor vidimo na pr. pri «Veliki špilji» (Grotta gigante) v Briščkih.

Kot bivališča človeka iz kamene dobe navaja dr. J. Gruden («Zgodovina slovenskega naroda», 1912): «Terezijino jamo» pri Devinu, ki ji je bil l. 1830 zazidan vhod in je bila jama uporabljena kot klet; dalje navaja še jamo «Lašiča» in «Pitino jamo» pri Nabrežini. Poznejša raziskovanja so pa ugotovila še vec jam, ki so nam ohranile nešteto kosti raznih živali, a tudi obilo predmetov, izdelanih od človeške roke iz kamena in iz živalskih kosti.

Najstarejše najdbe pripadajo že srednjemu diluviju. Tekom tedanje 3. medledene dobe so živele po naših krajih še razne živali, ki so se pozneje povlekle v druge kraje ali ki so že v predzgodovinski dobi izumrle. Najznačilnejši sta v tem pogledu predvsem jama «Pod kalom» pri Nabrežini in «Medvedja jama» pri Gabrovcu.

Jama «Pod kaloma», ki so ji italijanski jamarji popačili ime v «Grotta Pocala», leži nekaj nad 1 km SSZ od Nabrežine; dolga je 125 m, njeno najglobje mesto pa leži 30 m pod višino vhoda. Pod 1 do 2 in pol m debelimi plastmi novejših dob, so našli v plasteh, nanešenih v 3. medledeni dobi, nešteto kosti jamskega medveda, jamskega leva, jamske hijene, jamskega volka, tura, jazbeca, kune belice, itd.; nedvomno najznamenitejša najdba je rogovilo severnega jelena, ki živi danes le še na skrajnem severu

Drugo najdišče, «Medvedja jama» pri Gabrovcu, nedaleč od vasi, je dolga 175 m, najglobje mesto pa je 39 m pod višino vhoda; podobna je obširnemu, povsod lahko dostopnemu rovu. Ze ime samo nam pove, da predstavlja ta jama pravo grobišče jamskega medveda; ne manjka pa se velika množina kosti raznih drugih živali, omenjenih že v prejšnji jami.

Da je ode ti jami uporabljal tedanji človek za svoja bivališča, nam pričajo mnogi predmeti, ki si jih je izdelal bodisi iz kamena ali iz živalskih kosti, verjetno spadata ti dve človeški bivališči v poslednjo, četrto ledeno dobo. Poleg enostavno in grobo izdelanih kamenin predmetov so našli tudi bolje izdelane, dobro ohranjene kamene izdelke in razno orodje iz živalskih kosti. Omenim že na tem mestu, da je bilo mnogo jamskih najdb odnesenih v razne muzeje v Italiji, mnogo je pa ohranjenih v tržaškem prirodopisnem muzeju (Civ. museo di storia naturale) in ne bo vam žal, če si jih o priliki ogledate.

Pri Briščkih je jama «Velika pečina» (Grotta gigante), po kateri so Italijani celo vas Briščke prekrstili v «Borgo Grotta gigante». Jama ima tri vhode, katerih eden je skoro navpično nad najnižjo točko ogromne dvorane, visoke 136. m. Na dnu dvorane, pod omenjenim vhodom so našli nekaj kamenih in koščenih izdelkov, kar bi kazalo, da je omenjeni vhod rabil tedanjemu človeku kot bivališče; z gotovostjo pa tega ni še mogoče trditi.

Okoli Opčin je več jam, ki so bile obljudene v poznejši neolitski dobi. Ob poti iz Fernetičev na Repentabor so nedaleč druga od druge 4 jame, od katerih je «Jama pri treh hrastih» posebno bogato najdišče raznih izdelkov; poleg kamenega in koščenega orodja so tam našli tudi ostanke grobo izdelanih lončenih posod. Gotovo je bila obljudena tudi znana «Zburlovca» nedaleč od žel. postaje Opčine-Polje, ki pa še ni bila dovolj raziskana. Enako je pa tudi še z mnogimi drugimi jamami v tem okolišču.

Svojevrstna zanimivost med kraškimi jamami je «Trebenska jama» ali «Labadnica», ležeča v gmajni nad Trebčami. Njeno najglobje mesto (329 m pod višino vhoda) je pokrito z jezerom, ki ga tvori Reka ali Timav. Običajna višina jezerske vode je komaj 12 m nad morsko gladino, se pa ob gotovih prilikah dvigne, da zalije veliko dvorano, v katero končuje vrsta navpičnih prepadov; leta 1895 je voda dosegla celo 93 m nad normalnim stanjem.

Seveda bi bilo nadvse zanimivo ogledati si tudi še rastlinstvo in živalstvo, ki oživlja te sicer grobu podobne kraje. Za! nam pa tega ne dovoljuje prostor in bomo zato o tem spregovorili kdaj pozneje. Le eno bi še trebalo omeniti: naši mladini gotovo ne bo nikoli žal, če bo posvetila vsaj del svojega prostega časa krasotam, s katerimi je Narava obdarila našo najožjo domovino. Le poskusite brez odlašanja!

JAMAR

Nekaj za mlade in stare

Pravimo, da je smeh zdrav, ker se prisrčno smeje le zdrav človek. Smeh nas spravi v dobro voljo in dobra volja nam je potrebna, kot vsakdanji kruh. Ako smo dobre volje, se veselimo življenja in pozabimo na vse, kar bi nas žalostilo. Zdravniki so ugotovili, da pospešuje smeh prebavo in vzbuja tek. A smeh mora priti zares iz srca. Je vrste smeha, ki prihaja celo iz zlobe. To je smeh človeka ki privošči tovarišu celo nezgodo ali nesrečo. Ta smeh pa seveda ni ne zdrav, ne lep in prihaja le od zlobnega človeka.

ZAKAJ PA SE JOCEMO?

Nekateri pravijo, da jok lajša bolečine. Če koga zadene kaj hudega te razjoče. Ako se ne razjoče mu lahko od žalosti poči srce. Tako namreč pravijo priprosti ljudje. Zgodilo se je celo, da so ljudje znoreli, ker se niso mogli razjokati ob veliki nesreči, ki jih je zadela. Vendar pa to ne pomeni, da moramo jokati za vsako malenkost. Posebno če se jočemo za prazen nič, nam utekne jok škodovati. Jok namreč moti redno dihanje. Manj škodi jok dojenčkom. Nasprotno, v gotovi meri jim celo koristi, ker se jim pri tem razvijajo pljuča.

ZAKAJ SANJAMO?

Človek misli z možgani. Ko spi počivajo z ostalimi deli telesa tudi možgani. Toda ne počivajo pa vsi deli možganov hkrati. V njih je še živ spomin na kakšne dogodke. Ta spomin pa navadno ni jasen in je večkrat pomešan z drugimi dogodki. Sanja pa človek le če spi trdno. To pa zato, ker kot že omenjeno ne počivajo vsi deli možganov, ampak samo nekateri. Najbolj zmešano pa sanja, če spi samo na pol oz. če dremlje. Čim manj sanja, tem bolje spi in tem bolje se spočije. Sanje same pa nič ne pomenijo. Zato so torej le babje vere vsa tanjska prerokovanja.

ZAKAJ NE CUTIMO BOLECIN PRI STRIZENJU LAS ALI NOHTOV?

Če se spečemo ali vrežemo, čutimo bolečine. Bolečine so tem večje, če se spečemo ali vrežemo na delu telesa, kjer je mnogo živcev. Kjer pa živcev ni tam tudi bolečin ni. Živci namreč nekako «povedo» možganom, kaj se je zgodilo na telesu. Ako hoče zdravnik operirati neki del telesa, na njem najprej uspava živce. Uspavani živci namreč ne morejo «povedati» možganom, kaj se godi na telesu, zato ne čutimo bolečin med operacijo. Naši lasje, kakor tudi nohti pa so brez živcev, zato jih lahko strižemo, ne da bi pri tem občutili kake bolečine.

ŽID

J. K. Bandrowski

Židje so hodili z nami še v ljudsko šolo, ostali po so včasih pri pouku veronauka, pri čemer so bili lepo oblečeni, na primer naš Deyches. Deyches je prinašal izborne kolačke s sladkimi nadevi, morda židovskimi, vendar prvovrstnimi. Na počitnice je hodil — vedno je govoril, da «sam» hodi — na morje.

Dasi so torej bili Židje — je bilo vendar videti, kakor bi ne bili.

Resnične Žide sem spoznal šele na gimnaziji. Bilo jih je v našem razredu med triinštiridesetimi učenci kar dvanajst. V drugem b razredu. Kolikor krat sem se spomnil, da so pač Židje — jih nisem mogel trpeti. Moj starejši brat je nekoč vprašal, zakaj ne? Odvrnil sem mu na kratko, da zato — ker je že tako.

«A zakaj?»

«Zato, ker mi je tako všeč.»

Prav v onem času sem se zelo poslabšal v matematiki in latinščini. Moja mama se je takrat peljala (kajti takrat smo imeli kočijo) skupaj z menoj k našemu gimnazijskemu ravnatelju, ki je vedel za vse, nas vse poznal — saj je vendar neprestano hodil po vsem poslopju v tihih, klobučevinastih copatah.

Ravnatelj me je prijel za podbradek, govoril je sploh zelo prijazno in je priporočil mami nekaj instruktorjev iz razreda mojega starejšega brata. Med temi je bil tudi neki Sontag.

Z enim «n», zelo sposoben — ampak Žid.

Mama, ki je nabrala ustnice v usmiljen izraz, je hotela predvsem vedeti, kateri izmed fantov je najubožnejši. «Kateri je,» tako se je izrazila, «v najtežjem materialnem položaju?»

«Ako bi radi to vedeli, gospa,» je razodel gospod ravnatelj, «tedaj je najubožnejši brez dvoma Sontag».

Sontag je bil sin starega kamižolarja, nedvomno tudi Žida, ki pa je bil že skoraj popolnoma slep.

«Zdi se, da ti ljudje nimajo tako rekoč niti kje stanovati in prav sin z instrukcijami nekoliko vzdržuje svoje starše.»

«Ako je tako, gospod ravnatelj,» je rekla moja mati, «naj bo morda kar ta Sontag».

Prav dobro se spominjam, kako je bila tistega dne oblečena. Imela je obleko peščene barve, katere prednja stran je bila iz vijoličaste svile, in kopreno, ovito na čelo. V roti je držala šopek alpskih vijolic.

Ničesar nisem rekel, šele ko sva sedla v kočijo, sem siknil škozi zobe eno samo besedo:

«Grintavec».

«Kaj praviš?» se je mati nagnila k meni. «Kaj si rekel?»

«Nič,» sem zamrmral.

Naslednjega dne popoldne je prišel Sontag k uri. Čeprav je bil njegov oče krojač, ne mizar, se mi je zdelo da moj instruktor diši po mizarskem kleju. Po mizarsko-židovskem kleju, to se pravi, še hujšim in neznosnejšim kakor sicer.

Sontag je imel nad plavimi, rdeče obrobljenimi očmi zrasle obrvi. Zapazil sem, da se mu, ko govori, v ustih nekaj nabira, da se mu v njih nekaj sprijema in lepi.

Silno neznosna stvar.

Oblečen je bil nadvse ubožno — vse je bilo staro, oguljeno in zašito. Čudil sem se, da toliko zločinov in hudodelstev, ki jih napravi kak narod, temu narodu ne more zagotoviti niti dostojne obleke.

«Gotovo nosiš kamižolko pod dijaško monturo?» sem omenil, hotec na ta način opozoriti Sontaga na bedni stan njegovega očeta, kamižolarja.

«Seveda jo nosim,» je odvrnil Sontag, «veliko gorkeje je v kamižolki». Odpel je modro bluzo in pokazal staro vatirano «barhantovko». — «In ti?»

«Jaz je ne nosim,» sem odgovoril zaničljivo, obenem pa sem sklenil, da takega Žida n a l a š č n e b o m r a z u m e l.

Držal sem obljubo pri tej uri in pri mnogih drugih več dolgih tednov.

Učil me je matematike. Pojasnjeval mi je z vsem, s čimer je mogel: z jabolki, češpljami, orehi. Žile so se mu napenjale na sencih, a rdeče trepalnice so mu migale tako hitro, da so mu vsekakor morale delati veter pred očmi.

«Ali zdaj razumeš?» je vprašal in iztegnil proti meni trepetajoče, premražene roke.

«Ne razumem,» sem mirno odgovoril.

Sčasoma me je Sontag že malo prepoznal in postopoma je jel «odkrivati», da se delam nevednega. Spoznal je to iz mojega pogleda. Takrat sem si izbral precej točk, da bi mu gledajoč vanje ne pokazal oči. Te točke so bile: slika Julija Kossaka (poljski slikar), šop planik nad naslonjačem, kovinasto kolesce, noge pri klavirju in črna pika, katero imam od rojstva na zapestju leve roke.

Nenadoma mi jo je Sontag pokril s svojo roko.

«Ne dotikaj se me!» sem zaklical razdraženo.

Uprl je vame pogled in z odprtimi očmi sva dolgo gledala drug v drugega; naposled sem mu brezobzirno zabrusil naravnost pod nos:

«Moji tovariši govore, da imam grintavca za instruktorja.»

«Tvoji tovariši so bedaki.»

«So pa bedaki, a dalje — n e r a z u m e m .»

Neredko je prišel moj starejši brat,Sontagov sošolec, in razlagala sta mi skupaj. Brat me je lepo prosil, naj se potrudim, da bi razumel, kajti Sontag ima razen mene še razne druge instrukcije. Kdaj bo vendar prišel domov in se začel učiti zase?

Saj prav za to mi je šlo, da bi ne imel časa za lastno učenje, da bi zaostal v učenju in bi tudi sam ničesar ne razumel!

Ko je prišlo na vrsto sestavljanje trikotnikov, so se Sontagove muke podvojile, ako ne celo potrojile. N i s e m r a z u m e l ničesar od začetka do konca. Zvečerilo se je že, učila sva se že pri luči, jaz — seveda sem se le delal — nisem niti črhnil.

Sontag se je nekako tako usedel, da mi je mogel gledati naravnost v oči — nato naravnost v zvezek. Naravnost v oči — a nato spet naravnost v zvezek. In tako od črke do črke, od kota do kota, od površine do površine — tedaj sem se nenadoma zasmejal, a on me je prijel za roke in zakričal:

«Zdaj vidim, da razumeš! Razumeš!»

Razumel sem, toda v meni je divjal tako silen srd, da sem ga, ne da bi kaj pomislil, udaril v obraz.

Prijel me je za roke, vrgla sva se na divan. Stiskal me je v zapestjih z vso močjo, kar so jo imeli njegovi suhi, mrzli prsti in, bolestno kriveč obraz, je jokal. Jaz tudi — z nosom v nos nasproti njemu.

Mlela sva nerazumljive besede, mokre od solz, in tako ležala, dokler mi naglo vstopil moj oče v kožuhu, že ves zasnežen.

Prav dobro se spominjam njegovih prvih besed:

«Kaj pa je spet?»

Nato so se odprla vrata jedilnice in naglo je vstopila mati. Sontag in jaz sva stala na sredi divana.

Kakor da Sontaga sploh ni v sobi, je oče takoj mene vprašal:

«Zakaj jočeš?»

«Ker sem ga udaril v obraz.»

«O,» je rekel moj oče, «to je imenitno». Prižgal je cigareto in dodal:

«A zakaj?»

Nisem odgovoril.

«Torej kako je bilo?» je tedaj vprašal Sontaga.

Nisem mogel več vzdržati, zato sem zavpil:

«Udaril sem ga v obraz — ker sem razumel!»

Oče je sedel v naslanjač, pritegnil Sontaga narahlo k sebi, položil roko na njegovo ramo in izpregovoril nekaj takih besed, ampak takih, da se mi do danes od njih noži obračajo v prsih. Rekel je, da Sontagov oče prav tako ljubi svojega sina, kakor moj oče mene. Da Sontagova mati — gotovo stara Židinja — ljubi svojega sina, kakor moja mati mene. Če bi stari kamižolar zbolel, bi njegov sin Sontag zaradi tega prav tako trpel, kakor jaz, če bi zbolel moj oče.

«Starši in otroci — nič drugega ni na svetu, samo to.»

Nato je moj oče, ki naju je z bratom — svoja sinova — tako redko poljuboval, objel Sontaga okrog vratu, ga poljubil na čelo in, obrnivši se k meni, rekel:

«Za take stvari ni vredno, da bi kazmoval — mogoče je le sočustvovati. Nič več.»

Z očmi polnimi solz, sem stekel iz salona v kuhinjo, nato, čeprav je bilo to pozimi, kar na podstrešje. Tam me je našla mati in me odvedla dol.

Se istega dne sva šla v cvetličarno, nato pa sva se odpeljala do starih Sontagovih.

«Sam poneseš,» mi je rekla mati med vrati starega, temnega poslopja. «To je vendar prav za prav samo tvoja stvar.»

Stekel sem gor, dišalo je tam po čebuli in česnu, končno sem potrkal na vrata, ki jih je odprl star, osivel Žid.

«To je od moje matere za gospo Sontagovo,» sem zaklical na pragu in, položivši naše bele rože v neposredno bližino likalnika na dolgi krojaški mizi, sem zbežal.

Vrtni škodljivci

Topot je pa odločitev kaj težavna! Snovi toliko, razpoložljivega prostora pa tako malo. Treba bi bilo govoriti o peronospori, ki je pri nas dobro znana glivična bolezen; o filokseri, tej listni uši, ki je uničevala in dodobra uničila obširne vinograde, dokler je ni zaustavila ameriška trta; o ameriškem kaparju «San Jose», (kakor koloradski hrošč, je tudi ta ameriškega porekla), ki pri nas sicer nima obstanka, ker mu manjkajo sadna drevesa, predvsem jablane, hruške in podobne dobrote, a se ga je le treba paziti. Dolga je vrsta škodljivcev na sadnem drevju, na boroveu, na njivi, travniku in vrtu, skratka prav povsod! Vsemu žal ne moremo kaj; zato bo menda najbolje, da ne segamo predaleč in si v najbežnejših obrisih ogledamo škodljivi mrčes naših vrtov.

Začnimo kar z najvidnejšimi! VOLUHARJA in POLJSKE MISI smo že omenili. Sicer so te živali kaj slastna pečenka mačkam in sovam, vendar nam ne bo žal, če jim privoščimo,

Mali zmrzlikar

je nevaren sadnemu drevju; smolnat pas okoli drevesnega debla prepreči brezkrilim samicam dohod na drevo, kjer jih čakajo krilati samci.

posebno kadar se jih nabere preveč, malo korenčka, pese ali krompirja, obloženega s strihninom, arzenikom ali sličnimi dobrotami; korenček, peso ali krompir prerežemo na pol, namažemo rez s kakim preparatom strihnina ali arzenika, obe polovici zopet združimo in jih serviramo živalim v njihove rove. Miši lahko pogostimo tudi z zastrupljenim žitom, ki ga že pripravljenega kupimo v trgovini.

Pri setvah nam dela velike preglavice znani potepuh — VRABEC. Običajno ga odganjamo z raznimi strašilnimi pripravami (vrvice, cunje itd.); da se pa predrznež vsemu temu le smeje, je okusil že marsikateri vrtnar. Kaj čuda, če vrabčeva gnezda in jajčeca uničujemo, čeprav se toliko zavzemamo za varstvo gnezd in jajčec vseh ostalih ptičev.

METULJCKI so navadno kaj lepe živalice; to nas pa ne sme odvračati od njihovega zatiranja, kjer jih 'e srečamo. Res je, metuj sam je čisto nedolžen; tem hujša pa je gosenica, ki nam pogosto napravlja prav občutne škode. Zato ne prizanašajmo niti jajčecem, niti gosenici in tudi ne bubi ter metulju. Zmečkaj jih vse kjer le naletiš nanje! Pa zapomni si: razen sviloprejk so malone vsi metulji škodljivi.

Tudi med HROSCI je prav mnogo škodljivcev; no, nekaj jih je tudi koristnih, kar smo že omenili. Te čuvajmo, vse ostalo pa uničujmo! Tudi smo omenili, da so pri teh živalih škodljive ne same ličinke, ampak celo hrošči sami. Zato si na kratko oglejmo vsaj najvažnejše.

Mnogo premalo se zanimamo za razne POKALICE, ki jim tržaška otročad pravi «batiore»; njih sliko najdeš v našem listu od 5. t. m. Njihove rjave ličinke «strune» so kaj požrešne na nežne rastlinske korenine, pokalica sama pa se rada pogosti z mladimi bilkami.

Pokalice, kakor sploh vse hrošče, uničujemo s tem, da jih lovimo in uničimo ali oparimo z vodo, da poginejo. Ličinkam, ki žive v zemlji nastavljamo vabe: koščke krompirja, pese, korenja itd. vtaknemo v zemljo kakih 5—10 cm globoko, označimo mesto s paličico, da bomo vabe vsako jutro takoj našli, jih pregledali in najdene strune in druge ličinke temeljito uničili. Strunam posebno v slast gredo solatine korenine; zato potaknemo po lehah nekaj sadik solate in ko rastlina vene, bomo vedeli, da jo spodgrizujejo strune; tedaj preiščimo zemljo pod rastlino in uničimo najdene ličinke. Pa še nečesa ne pozabimo! Ko prekopujemo zemljo, napravimo to temeljito. Vrhutega povabimo v goste tudi naše kokoši, ki nam bodo v veliko pomoč pri nabiranju in uničevanju raznih ličink.

Da si RJAVEGA HROSCA privoščimo poleg že omenjenega tudi še s tresenjem dreves zgodaj zjutraj, je znano. Vendar se ta način uničevanja nevarnega škodljivca še vse premalo upošteva. Ob hroščevem letu bo koristno potrositi prazne grede z apnenim prahom (20 kg na 100 kv. m), zarasle grede pa z naftalinom (3—5 kg na 100 kvadr. m), da preprečimo samici leženje jajčec v zemljo. Toda — ne pozabimo otresati zjutraj dreves! To je najceneje in nam vzame najmanj časa, je pa zelo uspešno.

Razne ZELSKE MUHE in MUSICE so kaj nemarna golazen! Zaprave OLJCNE MUSICE je pri nas precej intenzivno in se zanj zanimajo tudi pristojne oblasti. Pa saj je prav, ker nam ta dvokrilec močno kvari oljčne nasade. Tudi ličinke VRTNE DLAKAVE MUHE in KAPUSOVEGA KOMARJA objedajo koreninice in tako uničujejo rastline.

Hude preglavice nam povzročajo razne LISTNE UCI. Malone vsaka rastlina ima svojo listno uš: vinsko trto uničuje že omenjena TRTNA US ali FILOKSERA, ki smo jo pred nekako 100 leti prejeli iz — Amerike; jablane sesa KRVAVA US; fižol je kaj tečen ČRNI FIŽOLOVI USI, ki pa se začetkom avgusta preseli na neke grmiče, da izleže tam jajčeca, iz katerih se spomladi izležene uši zopet presele na fižol; enako prezimi kot jajčece BRESKVINA US na breskvah, poleti pa sesa sokove povrtnine, predvsem krompirja; na redkvi, špinači, zelju stalno živi MOKASTA ZELJNA US. Sicer pa

Listne uši na poganjku

ličinke in odrasle ušice, krilate in nekrilate ter dve mravlji, ki sta prišli v goste...

— kaj bi še dalje naštevali! Ugotovimo raje neprijetno zadevico: listne uši izločajo neke sokove, s katerimi se rade oblizujejo mravlje; čim bolj pa mravlje «molzejo» listne uši, tem bolj sesajo te rastlinske sokove, kar je rastlinam seveda v škodo. Zato si te nabavimo tobačnega izvlečka (ekstrakta), napravimo 2—3 odst. raztopino v vodi, priložimo še pol do 1 in pol odst. mazavega mila, da se raztopina bolje obdrži na rastlini in v to brozgo potisnemo od listnih uši napadene dele ali jih pa dobro namažemo.

KORENINSKE USI žive na rastlinskih koreninah in jih je zato težje zatirati. SOLATNA KORENINSKA US prezimi na topolih, kjer dela šiške na listnih peclji. Do živega jim pridemo s tem, da odgrebemo zemljo do korenin napadene rastline in nalijemo v jamico redko raztopino nikotinskih pripravkov ali pa potresemo s tobačnim prahom; prazne grede razkužimo z ogljikovim žveplecem ali vodno paro ali vrelo vodo.

Iz previdnosti dodajmo par besed o KAPARJU, ki sesa rastlinske sokove. Ko mali kapar dozori, se prisesa na rastlino, obda z nekim ščitom in ostane stalno na istem mestu. Na češpljah se rad pojavlja CESPLJEV KAPAR. Množi in razvija se ta golazen kaj hitro in doseže letno celo štiri rodove. Zato le pogosto pregledujmo nasade, ne uporabljajmo rastlin iz okuženih krajev, če pa živali iztaknemo, se je lotimo z raznimi primernimi kemičnimi sredstvi.

Ce pobrskaš pod starim listjem, kamenjem in na vlažnih krajih (kleti), boš naletel na PRESICKA, nočno živalico, ki se hrani sicer predvsem z gnijočimi organskimi snovmi, si pa kar rad privošči nežne rastlinske kalčke, koreninice in celo mehke liste in cvete. Zato predvsem odstranimo skrbno vse rastlinske odpadke z gred! Vabe pa jim nastavimo takole: pod trohnečo deščico stavimo koščke krompirja, potresene s švajnfurtskim zelenilom ali pa mešanico 1 dela istega zelenila in 9 delov sladkorja.

*No, tudi POLZEV ne smemo pozabiti, saj nam kaj pogosto postanejo prav nadležni. Solata, grah, kapusnice, fižol jim gredo zelo v slast. Posebno so nevarni ob vlažnih časih zato jih najdemo na gostijah vedno ponoči. Pri nas sta pogosta POLJSKI SLINAR in VELIKI VRT

TU PA TAM...

KROKANJE JE KONCALO — *Barka titofašističnih svetovalcev je po dolgem križarjenju širom Jugoslavije srečno priplula v pristan. Enajst dni so titovski veljaki krokali, popivali in veseljačili po Jugoslaviji, vse to seveda na račun žulijev jugoslovanskih delavcev in kmetov. Med eno pojedino in drugo so našli tudi toliko časa, da so se «na lastne oči prepričali» o Titlerjevemu «socializmu», ki jim ga je prijazna UDBa zabelila z mastnimi pečenkami, belim kruhom in obilnimi «krigelci» piva. Vraga, koga pa bi ne vse te dobrote «prepričale» o «blagostanju» delovnega ljudstva. Kaj zato če je bilo to «blagostnaje» na razpolago le takim «očividcem» in požeruhom kot so protikomunist Dekleva, bivši črnosrajčnik Bolčič, milijonar Skrk et Co. Glavna stvar je pač, da so bila njihova žrela vedno mokra pristne vinske kapljice in prvovrstnih likerjev in njihovi nenasitni vampi vedno polni vseh «božjih dobrot» iz dobro zgloženih skladišč UDBe. Kaj zato če ljudstvo strada in hira ter se mora zadovoljiti z «zagotovljeno» preskrbo na karte. To je za take «ptičke» kot so Dekleva et Co. seveda postranska stvar.*

V zaključku svojega «proletarskega» romanja so Titlerjevi «mesije» skrpucali celo neko izjavo, ki naj bi predstavljala višek «resnicoljubnosti» in «odprla oči» tudi največjim nevernim Tomažem. Izjava nosi podpise 21 najbolj «verodostojnih» socialističnih romarjev. Največje jamstvo, da se v Jugoslaviji gradi «pravi socializem» pa je brez dvoma podpis titofašista Dekleve, in bivšega črnosrajčnika Bolčiča, gorečega pristaša ducejevega režima, da ne govorimo o znanem milijonarju Skrku iz Bajte. To so vam možakarji, čijih izjave o «socializmu» ne smejo dopuščati niti najmanjšega dvoma. Kdo je pač lahko večji poznavalec dolarskega «socializma» kot pa protikomunist dr. Jože Dekleva in «camicia nera» Bolčič Josip iz Boljunca. Tudi največji neverni Tomaži morajo verjeti takim «socialistom».

Zelo zanimivo pa je, da hoče slovenski «Piccolo» z dne 13. t. m. prikazati vse titovske svetovalce, ki so jih izcimili iz vseh podeželskih občin kot «tržaške občinske svetnike» (da ne bi morda kdo mislil, da govorimo o svetnikih, ki jih vidimo v cerkvah). Ali hočejo s tem «potegniti» ljubljančane ter jim dokazati, da imajo tržaški titofašisti v tržaškem občinskem svetu kar . . . 21 svetovalcev.

Glede povabila vsem «poštenim» Slovencem in Italijanom, da se na lastne oči prepričajo o tem kar so videli «mesije» iz ul. Ruggero Manna pa smatramo, da je popolnoma nepotrebno. Ker štejejo titofašisti med «poštene» Slovence dr. Deklevo, črnosrajčnika Bolčiča, Babiča, Stoko in druge plačane špijone in provokatorje je to že dovolj, ker teh pač ni treba več «prepričevati». Ti so že dovolj «odprli oči» in ne samo oči marveč tudi svoje globoke žepe, v katere se stekajo «žvenketajoča» prepričevanja. Med «poštene» Italijane pa spadajo, cvet «poštenja» Bortolo Petronio, patentirani špijon in zvesti snažilec ducejevih škornjev, nadalje znani koljač Nerino Gobbo, gizdalinski karierist Euprepričani. Drugim ljudem pa niso taka «prepričevanja» potrebna, dovolj je, da slišimo kar pripovedujejo razni izletniki, ki potujejo v Jugoslavijo na obiske k svojcem z znano titovsko «Adria Express». Obilgento Laurenti, Luxa et Co in ni dvoma, da so tudi ti kaporjoni že ni zavoji, ki romajo vsaki dan v Jugoslavijo in v katerih najdeš od kruha, testenin, moke pa do igle, sukanca in gumba — pa so najzgovornejša priča o «blagostanju» delovnega ljudstva in graditvi «socializma» v kraljestvu Rankovičeve UDBe.

DOBRO PLAČANA «PROSTOVOLJNOST» — V takozvanem «prostovoljnem» delu so našli titofašisti neke vrste neusahljivi vir iz katerega krepko črpajo pri svojih «socialističnih» gradnjah. Milijone in milijarde smo prihranili s prostovoljnim delom — tako zatrjujejo titovski glavarji. Vsi ti «prihranki» naj bi šli torej v državno blagajno, ali — kot pravi Titler — v korist delovnemu ljudstvu. Toda od teh prihrankov ni delovno ljudstvo še videlo niti počenega groša.

Najbolj zanimiv pojav te titovske svojevrstne novotarije pa so brez dvoma prav takozvane mladinske delovne brigade. Iz vseh vetrov kličejo titofašisti mladino na «udarniško» delo. Iz Trsta, Francije, Anglije, Belgije in celo iz Amerike romajo «mladinci» v Titovo Meko, da bi «pomagali» pri graditvi «socializma». Povsem upravičeno se ljudstvo vprašuje koliko denarja prihrani Titler s takimi «udarniki». Vzemimo primer peščice «udarnikov» iz Trsta, ki so jih titofašisti privlekli v Zagreb. «Junaki» so prišli na lice mesta, par krat so zavihteli s krampom, prevrnili par samokolnic in «prostovoljnega» dela je bilo konec. Za plačilo so jih poslali na 14-dnevno in seveda brezplačno potovanje po Jugoslaviji, kjer bodo žrli in pili «a sbafo».

Isto se seveda dogaja tudi z drugimi «udarniki» in «prostovoljci». Ni treba, da znaš vihteti ne krampa ne lopate, dovolj je, da imaš dobro namazan jezik, precej «muso rotto» in takoj si «udarnik».

Dejstvo pa je, da delo, ki ga opravijo ti «prostovoljci» ni nikako prostovoljno delo, ker se z raznimi propagandnimi izleti, pojedinami in veselicami bogato poplača. Pod takimi pogoji seveda ni težko najti «prostovoljcev», posebno med brezposelno mladino.

Seveda pa mora take «špase» nekdo krvavo plačati in to so prav tisti «prostovoljci», ki jih UDBa pobira po hišah v nočnih urah. Ti morajo seveda garati tudi za «prostovoljce», ki prihajajo «na ogledе» iz inozemstva.

Jutri, 20. t. m. ob 18. bo v PD «Slavko Škamperle» vrtna veselica, ki jo organizira Demokratična solidarnost. Na sporedu so šaljive točke. Sviral bo izbran orkester. Vabimo k številni udeležbi!

DELO V MESTU IN NA VASI

POSLEDICE OBOROŽEVANJA KAPITALISTIČNIH DRŽAV

Špekulanti so čakali ugoden trenutek za kopičenje novih dobičkov

Podražitev živil v Delavskih zadrugah - Veletrgovci diktirajo cene na debelo - Padec kupne vrednosti plač in mezd

V tem tednu so poskočile cene živilom tudi v Delavskih zadrugah, ki so med zadnjimi sledile splošnemu pojavu naraščanja cen. Dočim si prve dni junija lahko kupil v Delavskih zadrugah oljčno olje po 380 lir, prve dni avgusta po 400 lir, stane sedaj 420 lir. Cena navadnemu olju pa je porastla od 330 na 400 za liter, maslo je podražilo za 80 lir pri kg, mast 80 lir, slanina 60 lir, salama 60 lir. Kilogram popra pa stane danes že 5000 lir. K temu je treba še prišteti porastke cen riža, jajc, mila za pranje in drugih življenskih potrebščin.

Kakor izgleda so cene v Delavskih zadrugah nižje od cen v ostalih trgovinah, kar je povsem možno, ker imajo Delavske zadruge večje zaloge živil, ki so jih nabavile po starih cenah. Toda tudi Delavske zadruge so pri nabavi v pretežni meri odvisne od veletrgovcev. Vidno je torej, da bo morala tudi ta ustanova prej ali slej prilagoditi svoje cene sedanjemu položaju. In to čim bodo pošle vse zaloge, ki so bile nabaljene pred zadnjim poviškom cen na debelo. Veletrgovki špekulanti namreč v sedanjem položaju neradi sprejemajo nova naročila in v pravem pomenu besede diktirajo malim trgovcem svoje prekomerne zahteve. Ni redek slučaj, da so ti oderuhi povišali ceno pošiljki blaga, ki je bila že predhodno domenjena na podlagi prejšnjih cenč dočim je moral trgovec ob prevzemu pošiljke plačati mnogo višjo vsoto.

Jasno je, da so te špekulacije neizbežna posledica postopnega oboroževanja kapitalističnih držav in zločinske politike zapadnih imperialistov, ki tirajo svet v novo bratomorno klanje. Hijene v človeški podobi so pač čakale ugodnega trenutka, da si nakopičijo novih in še večjih dobičkov na račun revnejših slojev.

Kot vedno je tudi tokrat naraščajoča draginja najbolj prizadela delavski razred in vse delovno ljudstvo. Plače so ostale neizpremenjene. Ne samo to, njihova kupna vrednost je z naraščajočo draginjo znatno padla. Tudi položaj upokojencev, invalidov in še posebno brezposelnih se je iz dneva v dan znatno poslabšal. Vlade nimajo denarja za povišanje pokojnin, toda čim je treba, na pritisk ameriških vojnih hujskačev pospešiti oborožitev vojske, takrat so milijarde takoj pri rokah.

Povsem upravičene so torej agitacije raznih delovnih strok, ki zahtevajo, da se plače in mezde prilagodijo sedanjemu stanju. Prav ta problem se danes postavlja pred vse delovno ljudstvo, ki ne bo dopuščalo, da bi ga razni industrijski magnati in brezvestni veletrgovci še nadalje izčrpavali in si z delavskimi žulji kopičili bajne dobičke.

Vprašanje otroškega vrtca za Padriče-Gropado

Ob zaključku šolskega leta so starši iz Padrič in Gropade poslali šolskim oblastem prošnjo za otvoritev slovenskega otroškega vrtca v šolskem poslopju, ki se nahaja med Padričami in Gropado. Prošnji je bil priložen tudi seznam otrok, ki bi posečali otroški vrtec.

Merodajne oblasti pa niso dale do danes nikakega odgovora. Zaradi tega so se zainteresirani starši zbrali pred kratkim na roditeljskem sestanku, kjer so obširno obravnavali to nerešeno vprašanje. Sestavljena je bila delegacija staršev, ki bodo šli te dni do merodajnih oblasti v svrho končne rešitve te, povsem upravičene prošnje roditeljev iz Gropade in Padrič.

Šolska oblast bi se morala namreč že sedaj pobrigati za tehnična dela, ki bodo prišla v poštev pri delni preureditvi nekaterih prostorov v šolski stavbi. Brez dvoma bo treba pri teh delih premostiti nekatere tehnične potežkoče in je zaradi tega tembolj nujno, da si oblasti ogledajo načrt na licu mesta.

Zainteresirani starši vzrajajo na tem, da se otroški vrtec otvori že z začetkom novega šolskega leta. Pričakujejo obenem, da bodo oblasti sprejele njihovo delegacijo in upoštevale vse konkretne predloge in težnje, ki so povezane s perečimi šolskimi problemi naše okolice.

Za šolsko poslopje v Gročani

TRST — Urad za javne naprave pri ZVU je pretekli teden oddal podjetju A. Fonti iz Trsta dela za gradnjo novega šolskega poslopja v Gročani za skupni znesek L. 10.262.699.

Manifestacija bratstva in enotnosti ob otvoritvi Ljudskega doma pri Sv. Barbari

GOVORI TOVARIŠEV VIDALIJA, VIOLE IN BLAŽINE

Sv. Barbara, ta lepa in junaška vasica nad Miljami, je preteklo nedeljo doživela najlepši dan svojega obstoja. Tega dne se bodo prebivalci Sv. Barbare dolga in dolga leta spominjali, ker so čutili ob sebi solidarnost in silo demokratičnega pokreta, Teržaško delovno ljudstvo je hotelo prinesti svojo zahvalo zavednim vaščanom, či so s svojimi silami zgradili ljudski dom, kjer bodo se nadalje gojili in širili svetinjo svobode, demokracije in miru.

Na tisoče in tisoče Slovencev in Italijanov je preteklo nedeljo šlo v Sv. Barbaro, da prisostvujejo slovesni otvoritvi ljudskega doma in da obenem povlečejo prve zmagoslavne račune o veliki kampanji za nabiranje podpisov proti atomski bombi.

Na obsežnem trgu, pod sliko junaka Kolariča, ki mu ljudstvo verno sledi, je bilo zborovanje, na katerem so govorili tovariši Peter Viola, Angel Blažina in Vittorio Vidali. Oba slovenska govornika sta poudarila važnost tega dne za prebivalstvo našega ozemlja in predvsem nujnost, da se v teh hudih časih še podvojeno dela za učvrstitev slovansko-italijanskega bratstva, ker samo v imenu tega bratstva bomo mogli preprečiti vojnohujskaške načrte.

Tovariš Vidali je prinesel zahvalo Komunistične partije STO pridnim in požrtvovalnim prebivalcem Sv. Barbare, ki so s skupnimi napori zgradili svoj dom, kar tvori veliko zmago za vse demokratične sile. Dotaknil se je mednarodnega položaja, ki je zelo resen, a nam dokazuje, kako so močne sile miru in socializma, ki ne dopuščajo imperialističnih provokacij in napadov. Danes so sile socializma in miru nepregledne in bodo zaustavile roko ameriških ljudžrcev ako bodo strnjeno glasovale proti vojni, proti smrtnonosnemu orožju.

Nato je govornik poudaril važnost nabiranja podpisov proti atomski bombi v Trstu. Nabrali smo že 75.000 podpisov in to neznansko jezi imperialiste in njihove hlapce, od titovcev pa do demokrščanov. Važno je danes, da pospešimo to akcijo, da ustvarimo enotno fronto tržaškega prebivalstva proti vojni, za rešitev konkretnih problemov, proti barantanju. V tej enotni fronti pa bo igrala vidno vlogo Komunistična partija, ki je ostala zvesta svojim doslednim načelom in ni nikoli menjala svojega pravilnega stališča.

Po govorih je zbrano ljudstvo po zabavnih prostorih in v veselju ter radosti zaključilo ta slovesen dan.

Kljub raznovrstnim oviram titofašistične sodrge ter njihovega časopisja

Veličastna prireditev demokratičnega tiska v Doberdobu

DOBERDOB — Preteklo nedeljo je bila v Doberdobu napovedana in toliko pričakovana veselica demokratičnega tiska. Bila je to svojevrstna prireditev, kakršne brez dvoma Doberdob še ni videl. Številna udeležba Slovencev in Italijanov, uspela slovenska kulturna prireditev svetokriškega prosvetnega društva «Vesna», prisotnost raznih vplivnih italijanskih osebnosti ter resna in točna organizacija so jasen in točen odgovor na vse mahinacije goriških in tržaških titofašistov in njihovemu glasilu «Primorskemu dnevniku», ki so zlasti zadnji teden neprestano propagirali najrazličnejše tendenciozne vesti v zvezi z napovedano prireditvijo z namenom, da bi od nje odvrnili i slovenske i italijanske množice. Velik uspeh prireditve je jasen in ponoven dokaz, da so se titofašistične prerokbe in pobožne želje popolnoma izjalovile.

Kot smo že omenili je na prireditvi izvajalo kulturni program p. d. «Vesna». Nastopil je orkester pod vodstvom Marja Bogatca, pevski zbor pod vodstvom pevovodje Frančka Žerjala ter dramska skupina z domačo folklorno veseloigro «Na kriški osmici» pod vodstvom režiserja Justa Košute. Vse točke sporeda so bile prav dobro izvedene, za kar so nastopajoči želi obilo aplavzov.

Po kratkem pozdravnem govoru sekretarja goriške federacije KPI tov. Poletta je povzel besedo tov. Justo Košuta. V svojem govoru je dejal med drugim:

«Kultura zbližuje razne narode. Mi Slovenci gojimo svojo kulturo v duhu našega velikega Prešerna, ki je zapel «žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, ko, koder sonce hodi prepir iz sveta bo pregnan; ko rojak prost bo vsak, ne vrag le sosed bo mejak». In prav zato, ker gojimo tako kulturo, neprestano utrjujemo slovansko - italijansko bratstvo, ki se je kalilo že v krvavi osvobodilni borbi in je že takrat rodilo prve sadove. Mi ne poznamo nacionalnega šovinizma, ampak bratstvo in enotnost».

Za tov. Košutom je govoril tov. Leopold Gasparini. V svojem govoru je poudaril zlasti pomen slovansko - italijanskega bratstva, ki je 8. septembra 1943. prav v Doberdobu prišlo prvič do izraza. Tu se je namreč ustanovila prva partizanska edinica tržiških in okoličanskih delavcev. Nadalje se je z obžalovanjem spomnil onih požrtvovalnih tržiških delavcev, ki so leta 1947. zapustili Tržič in šli v Jugoslavijo z namenom, da bi pomagali pri gradnji socializma. Toda titofašistična klika jih je, kot zavedne internacionaliste že od začetka preganjala in je vodila napram njih enako sovražno politiko, kot Degasperijeva klerofašistična vlada. Svoj govor je zaključil s pozivom naj se slavne tradicije osvobodilne borbe nadaljujejo pod zmagovito zastavo bratstva med narodi.

Nato je navzoče občinstvo v kratkih a jedrnatih besedah pozdravil podpredsednik ANPI odv. Bugliari; za njim pa je govoril poslanec tov. Boldrini, ki je primesel pozdrave KPI in osebne pozdrave tov. Togliattija. V svojem govoru se je na to dotaknil med drugim sedanjih perečih vprašanj, zlasti vprašanja svetovnega miru. Obsodil je delovanje italijanskih hlapcev ameriškega imperializma. Podčrtal je zlasti dejstvo ,da bodo italijanski partizani kot nekoč, tudi v bodoče — če bo to potrebno — storili vse, da ohranijo svojo domovino pred uničenjem

Velika prireditev je napravila na vse navzoče zelo dober vtis. Med množico je bilo slišati želje «da bi tudi v naši vasi priredili kaj sličnega». Želeti je, da bi se to res v kratkem zgodilo; da bi v vse slovenske vasi na Goriškem prodrla beseda bratstva in miru. To bi bil konkreten odgovor zlasti vsem tistim, ki kujejo narodnostno mržnjo in razkol v deželi. Obenem bi bil to odgovor titofašistom, ki poskušajo s svojim rovarjenjem na vseh poljih delovati v škodo slovansko-italijanskega bratstva.

Pri Sv. M. M. Spodnji bo 15 kmetovalcev ob zemljišča

Pretekli teden je prejelo 15 malih posestnikov, najemnikov in polovinarjev, ki imajo svoja zemljišča in hiše pri Sv. M. M. Spodnji pisma od Ustanove za industrijsko luko v Žavljah, kjer jih obveščajo, da so njihova zemljišča in stanovanja razlaščena v prid industrijski coni. Na podlagi posebnega odloka VU glede razlastitve za javne koristi bi morali prizadeti odstopiti svoja zemljišča brez vsakega nadaljnega odloga. Ustanova za industrijsko luko pa jim ponuja za odškodnino neprimerno nizke cene in sicer 355 lir za kv. meter z dodatkom 40 lir za ona zemljišča, kjer so nasadili trte, sadno drevje ali povrtnino.

Razumljivo je, da je tako postopanje vzbudilo med prizadetimi resno zaskrbljenost in docela upravičeno ogorčenje. Upoštevati je treba, da so nekatera zemljišča v posesti prizadetih družin tudi nad sto let. Najemniki in polovinarji pa so sklenili z raznimi bogataši še za časa fašizma take pogodbe, ki jim v danem primeru onemogočajo, da bi lahko zahtevali katero koli odškodnino za desetletja krvavega truda in naporov, ki so jih dali za izboljšanje zemljišč, ki so bila takrat popolnoma zapuščena. Dejstvo je. da so nekateri kmetovalci začeli uživati sadove svojega dolgoletnega truda šele pred par leti. Sedaj pa bi morali brez vsake odškodnine, nagi in bosi za novim zaslužkom. Kdo jim bo dal denarna sredstva da bi si lahko nakupili drugo zemljišče? Isto velja tudi za male posestnike, ki jim ponujajo 355 lir za kv. meter, dočim stanejo danes zemljišča do 2000 lir kv. meter. Istočasno se postavlja tudi vprašanje stanovanja, ker se merodajni krogi sploh ne brigajo, da bi prizadetim poskrbeli nova stanovanja.

Zastopniki Zveze malih posestnikov in Kmetijske strokovne zveze ES so si na licu mesta ogledali razlaščena zemljišča ter takoj intervenirali pri navedeni ustanovi za industrijsko luko, kjer so obrazložili in podprli upravičene zahteve prizadetih kmetovalcev. Predvsem mora ustanova dati možnost prizadetim ,da poberejo ves svoj pridelek. Nadalje je treba da se vsota ki je bila določena kot odškodnina primerno poviša ter. da se obenem upošteva vprašanje bodočega zaslužka oz. zaposlitve prizadetih kakor tudi, da se poskrbi družinam, ki bodo morale zapustiti celo hiše drugo primerno stanovanje ali kmečko hišico.

To so v glavnem zahteve, ki jih postavljajo prizadete družine in za katere se morajo oblasti nujno zanimati ter jih tudi povoljno rešiti.

Cepljenje proti kozam

Otroci rojeni v letih 1945, 46, 47, 48 in 49, ki še niso bili cepljeni proti kozam, morajo biti cepljeni v letošnjem jesenskem roku, ki bo trajal od 1. septembra do 31. oktobra. Cepljenje otrok iz mesta in predmestja se bo vršilo vsak delavnik v Higijenskem uradu v ulici Cavana 18, I. nadstr. in sicer od 16. do 17. ure Otroke iz okolice pa bodo cepili na tamkajšnjih zdravniških ambulatorijih.

Starši, ki bi ne prejeli pismenega poziva, morajo svoje otroke vseeno javiti in jih prinesti k cepljenju.

Vse cepljene otroke bo treba prinesti k zdravniškemu pregledu dva do tri tedne po I. cepljenju, nakar bodo ponovno cepljeni proti davici. One otroke, katerim bi cepljenje ne uspelo je treba ponovno cepiti. Opozarjamo starše, da obstoja v tem oziru poseben zakon, po katerem so kaznovani starši otrok, ki bi se izognili cepljenju.

ČLANI MILJSKEGA ODBORA PRI POLKOVNIKU FODENU

Od VU obljubljene drobtinice ne bodo rešile ladjedelnice Sv. Roka

V torek je polk. Foden, podravnatelj finančnega in gospodarskega oddelka VU sprejel miljskega župana in člane Odbora za zaščito ladjedelnice Sv. Roka. Prisotni so bili, prof. Schiffrer, ki je zastopal consko predsedstvo nadalje kap. Bernard, svetovalec za sindikalne zadeve ter večje število oficirjev VU. Delegati miljskega prebivalstva so obrazložili polk. Fodenu važnost ladjedelnice Sv. Roka, ki je eden izmed glavnih virov zaslužka miljskih delavcev ter miljskega gospodarskega stanja na splošno.

Odgovor, ki ga je dal polk. Foden na konkretno obrazložitev težkega stanja, pa nikakor ne more zadovoljiti teženj prizadetih delavcev, Polk. Foden je hotel namreč opravičiti pomanjkanje večjih naročil, češ, da ladjedelnica ni opremljena za gradnje večjih ladij. Vsekakor pa bodo prepustili tej ladjedelnici dela za stroje iz Sv. Marka, kjer bodo zaposlili 100 delavcev. Zagotovil je, da bodo skušali preskrbeti ladjedelnici Sv. Roka razstavitev starega broda «Sabaudia», kjer bi delalo nekaj mesecev večje število delavcev. Ko so mu člani odbora povedali, da namerava vodstvo Združenih ladjedelnic likvidirati ladjedelnico Sv. Roka jim je polk. Foden obljubil posredovanje VU, da se ta načrt delodajalcev prepreči.

Toda obljube in zagotovila predstavnika VU ne bodo spremenila težkega položaja prizadete ladjedelnice. Delavstvo ne vidi v teh obljubah nikakih boljših izgledov za bodočnost. Dejstvo je, da je VU dala ravnateljstvu Združenih ladjedelnic popolnoma proste roke. Očividno je, da nimajo delničarji nikakega resnega namena, da bi uvrednotili to ladjedelnico, ki so jo že zapisali propasti.

Da preprečijo uresničenje načrtov brezvestnih verižnikov in špekulantov se bodo vsi delavci in vse miljsko prebivalstvo še tesneje strnili v enotno in nerazdružljivo fronto v obrambi pravice do dela in zaslužka.

Jutri 20. t. m. od 17. ure dalje bo v P. D. «R. Haas» na Skoljetu (gostilna Miniussi) velika Ljudska veselica pristaniščnikov. Ples, šaljive točke. -tc

LJUDSKI ODER - TRST

Danes, 19. avgusta 1950 ob 20. uri bo v **PODLONJERJU** na prostem

Cvrček ob ognjišču

Zabavna komorna komedija Charlesa Dickensa

Režiser JUSTO KOŠUTA

Godi se blizu Londona leta 1800 pod vlado Jurija III.

CENE VSTOPNICAM:
Odrasli . . . . . lir 100
Otroci . . . . . lir 50

ZA SKLAD demokratičnega tiska

Povabljenci na svatbi tovariša Zorana Tretjaka iz Križa pri Trstu so darovali za sklad demokratičnega tiska vsoto 2.000 lir.

Demokrati posnemajte!

Povišek cen bencinu

Trst — Iz verodostojnih virov se je izvedelo, da bodo v kratkem povišane cene bencinu in sicer od 5 do 6 lir na liter. Nedvomno je tudi to posledica nagle oboroževanje zapadnih imperialistov.

Ob priliki vaškega praznika Sv. Jerneja organizira P. D. «Marij Matjašič-Milan» iz Barkovlj za nedeljo 27. t. m. na društvenem vrtu zabavni koncert s pestrim sporedom, ki ga bomo objavili v prihodnji številki našega lista.

Važno za člane Delavskih zadrug

Opozarjamo vse člane Delavskih zadrug, da zapade rok za izpolnitev pristopnic poviška zadružnega deleža na vsoto 500 lir, nepreklicno 31. avgusta t. l. Razlika deleža, ki znaša 400 lir se lahko izplača tudi v daljših obrokih.

V interesu članov je, da pravočasno izpolnijo pri najbližji zadružni razprodajalni te formalnosti, ker bi v nasprotnem primeru zgubili vse članske pravice.

TEDENSKI KOLEDARČEK

Sobota 19 Ludvik
Nedelja 20 Bernard (Prvi krajec ob 16.35)
Ponedeljek 21 Ivana
Torek 22 Timofej
Sreda 23 Filip B.
Četrtek 24 Jernej
Petek 25 Ludvik
(Povprečna dolžina dneva 13 ur in 47 minut)

Zgodovinski dnevi:

20. 1944. se je pričela velika sovjetska ofenziva proti Besarabiji in proti Balkanu, ki je dovedla do velike in dokončne zmage.

RADIO

TRST II.
Val. dol. 343,9

SOBOTA: 13.20 Salonski kvintet; 18.30 Oddaja za najmlajše; 20.30 Programski periskop; 21. Sobotni večer; 22. Večerni koncert.

Nedelja: 8.45 Slovanske pesmi; 9. Kmetijska oddaja; 11.30 Aktualnosti; 13 Glasba po željah; 12. Od melodije do melodije; 18. Filmski trak; 19. Pogovor z ženo; 21. Z domače knjižne police,

PONEDELJEK: 13. Ruske melodije; 19. Evropski obnovitveni načrt; 21. Vokalni koncert tenorista Dušana Pertota; 21.30 Čajkovski: 6. simfonija;

TOREK: 13. Glasba po željah; 19. Mamica pripoveduje; 19.30 Polke in mazurke; 21. Vzori mladini,

SREDA: 13.40 Glasba raznih narodov; 19. Zdravniški vedež; 20. Slovanski samospevi; 21. Vokalni kvartet Veseli bratci; 21.20 Mendelssohn: Simfonija št. 5. v D Duru;

ČETRTEK: 13.10 Slovenske narodne motive izvajata pevski duet in Sramel; 18.15 Glasbeno predavanje; 19. Slovenščina za Slovence; 20. Operna glasba; 21. Radijski oder - F. Langer: «Iskra v pepelu»,

PETEK: 13. Glasba po željah; 18.40 Vaški motivi; 19. Slovanski samospevi; 20.30 Tržaški kulturni razgledi; 21. Mojstri besede; 22. Beethoven: Simfonija št. 8. v F Duru.

OBISK na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

rovanje v proslavo naprednega slovenskega in avstrijskega tiska. Kot prvi je govoril glavni urednik «Volkswille», glasila KP Koroške, tov. Hans Kalt ki je poudaril, da okupacijske in civilne protiljudske oblasti lahko plenijo in na vse druge načine ovirajo naredne časopise, da pa ne bodo nikdar dosegle, da bi se glasila delovnega ljudstva izneverila resnici in borbi za mir. Sledil mu je član CK KP Avstrije in glavni urednik njenega glasila «Volkstimme» tov. Erwin Zucker-Schilling, ki je posebno poudaril naš vse velik pomen demokratičnega tiska v borbi za mir.

V imenu našega časopisa in demokratičnih Tržačanov je navzoče pozdravil tov. Stane Bidovec v slovenščini ter dodal nekaj stavkov tudi v nemščini. Poudaril je zlasti važnost bratstva med narodi, ki je prvi in neobhoden pogoj vsakega demokratičnega pokreta za mir, napredek in demokracijo. Za njim je spregovoril urednik edinega demokratičnega glasila koroških Slovencev «Slovenskega borca» tov. Andrej Haderlap, ki je v ostrih besedah razgalil podlo protiljudsko in vojnohujskaško propagando titofašistov in njihovih glasil na Koroškem. Končno je v imenu SHPZ pozdravil navzoče in vse koroške Slovence tov Franc Gombač, želeč, da bi bili takšni stiki s koroškimi brati pogostejši.

Sledil je kulturni program, ki je dal tej manifestaciji še svečanejše in prisrčnejše lice. Kot prvi je nastopil domači orkester z udarnimi in drugimi pesmimi. Sledila sta domači moški in za njim pionirski zbor, ki je poleg drugih zapel tudi «Bandiera rossa» v italijanščini in nemščini. Kasneje so pionirčki nastopili tudi z ljudskimi skupinskimi plesi. Burno pozdravljen je zapel moški zbor iz Boljunca precej udarnih in narodnih, kar so navdušeni nagradili z navdušenim ploskanjem. Končno je folklorna skupina zaplesala istrski «Balun», ki je navdušenju izbil dno. Med balunom je bil dvogovor «Od železne ceste». Na splošno zahtevo so morali vsi naši zvečer vse program ponoviti. To pot je zapel nove pesmi mešani zbor «Prešerna» iz Boljunca pod spretnim vodstvom požrtvovalnega tov. Draga Žerjala. Popoldne in zvečer je sledila prosta zabava s plesom, srečolovom in drugimi igrami.

Na istem prostoru so bile tudi razne razstave, med njimi posebno lepa ona o obnovi v Sovjetski zvezi. Ves vrt je bil zelo okusno okrašen, na odru pa je blestel velikanski napis «Naš pozdrav ljudstvu Koreje». Pozno v noč je odmevala slovenska pesem, katero smo prinesli tržaški Slovenci med koroške brate, ki so se navdušeno pridružili našemu petju, ali pa so ga do solz ginjeni poslušali. Vsi pa so nas ob ganljivem slovesu rotili: «Bratje, vrnite se čim preje zopet med nas!»

Odgov. urednik DUSAN KODRIC
Založništvo «DELA»
Tiska Tip. Adriatica - Rismondo 14.
Dovoljenje A. I. S.

Šport

BALINCANJE

SKUPINA A:
Dugulin B-Acegat A, na igrišču ex Paradiso ob 16. uri; *Giardinetto B-Arzenal B* na igrišču Giardinetto ob 16. uri; *Americana B-Barkovlje*, na igrišču Americana ob 16; *Bellavista A-Nardin*, na igrišču Bellavista ob 16; *Baldi A - Costalunga*, na igrišču Baldi ob 16.
SKUPINA B:
Zol-Roncheto - Americana A, na igrišču Roncheto ob 16 uri; *Vespucci A - Bellavista B*, na igrišču Vespucci ob 16; *Nabrežina - Baldi B*, na igrišču v Nabrežini ob 15, *Mezgec A - MM. GG.*, na igrišču Mezgec ob 16; *Corsi B - Dugulin A*, na igrišču Corsi ob 16.
SKUPINA C:
Magdalena - Prosek, na igrišču Pin ob 15; *Potok - Sv. Mark B*, na igrišču Potok ob 16; *Tirolese B - Vespucci B*, na igrišču Tirolese ob 16.30; *Fioricoltore - Ponz. Liberi*, na igrišču Fioricoltore ob 16; *Sv. Alojz A - Postelegr.*, na igrišču Bellaveduta ob 16.
SKUPINA D:
Ravasini-Sv. Anna - Bazovica, na igrišču Nardin ob 15. uri; *Sv. Ivan - Giardinetto A*, na igrišču ex Soci ob 16; *Acegat B - Sv. Alojz B*, na igrišču Mario; *Arzenal A - Tirolese A*, na igrišču Tirolese ob 14.30; *Sv. Mark A - Pečar B*, na igrišču ex Paradiso ob 16. uri.

NOGOMET

PRVENSTVO STO — Na podlagi končne klasifikacije prvenstva STO se proglaša za prvaka Športnega leta 1949-50 nogometno četo. P. D. Frausina iz Milj. Drugo mesto pripade S. K. Costalunga, tretje mesto pa S. U. Roianese. Pokal discipline pripade S. K. Sv. Marka. Nazadujeta v prvenstvo cone četi S. K. Sv. Marka in S. K. Primorje PK.

PRVENSTVO CONE — Na podlagi končne klasifikacije conskega prvenstva se proglaša za prvaka nogometno četo S. K. Rozandra. Drugo mesto zasede četa S. K. Redivo Kozmann, tretje mesto pa četa S. K. Trebče. Pokal discipline pripade četi S. U. Skoljeta. Četi Rozandre in Redivo Kozmanna napredujeta v prvenstvo STO. V prvenstvu rezerv je zmagala enajstorica Magdalene, ki si je priborila zadevni pokal.

* * *

Tajništvo nogometnega odseka ZDTV javlja, da bo v četrtek 24 t. m. redni letni občni zbor vseh včlanjenih društev. Občni zbor, ki bo v dvorani P. D. «Kraljič» je določen za 19.30 uro v prvem sklicanju ter za 20. uro v drugem sklicanju, ko se bo vršil ob vsakem številu prisotnih.

Ljudska prosveta

Jutri v nedeljo 20. t. m. ob 17. uri bo dramska družina PD Opčine uprizorila na Opčinah v Prosvetnem domu, Gogoljevo komedijo v 5 dejanjih «Revizor»

Za to priliko si je dramska družina nabavila nove kulise in kostume ter se skrbno pripravila tako da bo s svojo predstavo nudila dostojen duševni užitek številnemu občinstvu.

Gogoljev «Revizor» je prvo rusko odrsko delo potom katerega je že več kot pred 100 leti zaslovela ruska dramatika ter je od tedaj že prekosila vse svetovne literature. Uprizarjanje «Revizorja» ni lahka stvar, toda naši Openci bodo to zmogli. Pri predstavi sodeluje tudi domači orkester. Pridite in se boste zabavali

* * *

V soboto 12. t.m. se je v krožku «Cermelj» pri Sv. Alojziju vršil lep kulturni večer ki je privabil precejšnje število občinstva. Zelo lepo nam je predaval o ljudski prosveti tov. Bufon ter žel obilo priznanja. Harmonikašice iz Skednja so nato zelo prisrčno zaigrale nekaj lepih pesmi in tov. Soča je lepo recitirala štiri pesmi, eno od teh Lermontova «Maskva» v ruščini, za kar je bilo mnogo odobravanja. Želimo si še takih večerov.

* * *

Na tradicionalni praznik 15. t. m. je gostovala na Repentabru openska marljiva dramska družina ter priredila Finžgarjevo dramo v 4 dejanjih «Naša kri». Openska dramska družina je znana po svojih gostovanjih ter je tudi to pot vzbudila navdušenje številnega občinstva. Posebno so ugajali župan, županja, francoski oficir, seržant hlapec, Gašper, Podrepec, Jerica, kakor vse ostale manjše vloge. Bila je to res lepa predstava.

* * *

PD «Pisoni» - Sp. Kolonja organizira danes 19. t. m. od 20. ure dalje na prostem družabni večer s plesom. Jutri pa bo od 19. do 24. ure ples. Posloval bo bar.

* * *

PD «Haas» - Skoljet je imelo v petek 11. t. m. občni zbor na katerem je bil izvoljen naslednji odbor: Častni predsednik Haas Josip, predsednik Požar Dominik, tajnik Pecchiari Silvester, podtajnik Godnik Viktor, blagajnik Mlač Alojz, odborniki: Visnovec Henrik, Štoka Bruno, Ivančič Karel.

* * *

Našemu tovarišu Jožetu Medvedu je 14. t. m. umrla mati. Ob tej priliki mu Slovensko-hrvatska prosvetna zveza ter Ljudski oder izrekata iskreno sožalje, kateremu se pridružuje uredništvo «Dela».

NECCHI novi model BU

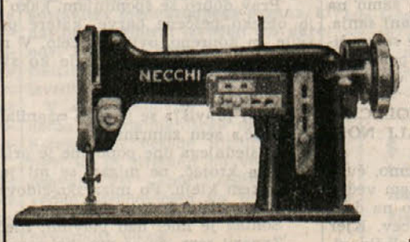

za vezenje, krpanje, obšivanje lukenj, pr